БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 151 (1676)
ИЮНИИН 28
СУББОТО
1958 он

Сэн 20 мүнгэн

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Шиидхэбэрее шалгажа, бэелүүлжэ байха шухала

Манай Коммунистическэ парти шиидхэбэри, тогтоол, заабаринуудайнгаа дүүргэлтые шалгажа байха хэрэгтэ анхаралаа хододоо табижа байдаг юм. Һүүлэй жэлнүүдтэ арадай ажахые хүгжөөн дэбжээхэ асуудалнуудаар шухала шухала шиидхэбэринүүдые абахатаяа хамта тэдэнние бэелүүлхэ хэрэгтэ КПСС-эй Центральна Комитедэй олон түмэн ажалшадые элсүүлһэнэйнь, нютагай партийна, советскэ, хүдөө ажахын органуудай хүдэлмэриие саг үргэлжэ хинан шалгажа байһанайнь ашаар промышленность, хүдөө ажахы, наука болон культурые хүгжөөлгэдэ горьтой амжалтанууд туйлагдаа.

Һүүлэй жэлнүүдтэ нютагай партийна органуудай хүдэлмэриин арга дүршэлдэ бии болоһон һайшаалтай юумэнүүд юуб гэхэдэ, албан хойрогоор хандадаг ябадалнууд усадхагдаа, партиин заабаринуудые, өөһэдынгөө шиидхэбэринүүдые дүүргэхэ талаар эмхидхэлэй хүдэлмэри һайнаар ябуулагдадаг болоо, хиналта шалгалта зарим тэды шангадхагдаа.

Октябрьска районой модоной заводой завкомой тоосоо бэлэдхэхэ үедэ социалистическэ мүрысөө дэлгэрүүлхэ талаар горьтойхон дутагдалнууд элирүүлэгдэһэн байна. Тиигээд тусхай шиидхэбэри абтажа, мүрысөө дэлгэрүүлхэ тодорхой хэмжээ-ябуулганууд хараалагдаа һэн. Партиин райком, тон түрүүндэ, эмхидхэлэйнь таһаг, тэрэнэй инструкторнууд абтаһан шиидхэбэриин хойноһоо шухала хиналта шалгалта тогтооһон, эхин партийна, профсоюзна организацинуудтань хэрэгтэй туһаламжа үзүүлһэн байна. Уданшьегүй заводой бүхы хүдэлмэришэд социалистическэ мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа захалаа һэн. Дирекци болон партбюро мүрысөөнэй дүнгүүдые саг соонь гаргажа, хүдэлмэришэдтөө дуулгажа байдаг болоо. Социалистическэ мүрысөөе ёһотойгоор эмхидхэжэ, дэлгэрүүлжэ шадаһанай ашаар предприяти хүдэлмэреэ эрид һайжаруулаа. Мүнөө партиин райком эндэ промышленна предприятинуудай партийна организациин секретарьнуудай семинар үнгэргэхэ гэжэ шиидхээд байна. Тэрэ семинар дээрэ модоной заводой парторганизациин секретарь хайшан гэжэ мүрысөө дэлгэрүүлдэг дүй дүршэл тухайгаа хөөрэжэ үгэхэ юм.

Гэхэ зуура, КПСС-эй олохон горкомууд, айкомууд партиин заабаринуудай, өөһэдынгөө шиидхэбэринүүдэй хэр зэргээр дүүргэгдэжэ байһаниие шалгаха хэрэгтэ зохихо анхаралаа үшөөл хандуулнагүй.

Энэ жэлэй январь һарада партиин Кяхтын айкомой бюро «Сабшалан, полинууд дээрэ наг шэбхэ ехээр гаргадаг болохо хэмжээнүүд тухай» гэһэн тогтоол баталан абаһан юм. Теэд айком тогтоолоо дүүргүүлхэеэ оролдоогүй, эмхидхэлэй хүдэлмэри ябуулаагүй, эльгээһэн даалгабаринуудыень колхозуудай правлениин, парторганизациин ямараар дүүргэжэ байһаниие хинан шалгаагүй, колхоз, МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэдтэ шанга эрилтэ табяагүй. Һүүлээрнь партиин айком март һарада сабшалан, полинууд дээрэ наг шэбхэ гаргаха һара соносхохо тухай шиидхэбэри абаба. Теэд энэшье хүдэлмэри баһал хүсэд эдэбхитэйгээр, далайсатайгаар ябуулагдаагүй. Энэ ушарһаа аймагай колхозууд түсэбөө дүүргэжэ шадаагүй һэн.

Һү һаалгые яажа дээшэлүүлжэ байһан тухайнь Сталинай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшын тоосоон Прибайкальска айкомой пленум дээрэ шагнагдаа һэн. Тиигээд 1958 ондо һү һаалгаяа эрид дээшэлүүлхэ гэжэ колхозой партийна организациие, правлениие пленум уялгалһан байгаа. Теэд тус колхозойхид пленумэй шиидхэбэриие мартажа, һү һаалгые дээшэлүүлхын түлөө ёһотой тэмсэл дэлгэрүүлээгүй. Тиигэжэ колхоздо һү һаалга нёдондонойхиһоо үшөө доошолоо.

Аймагаараа абаһан социалистическэ уялгын дүүргэлтые партиин Бичурын айкомой ямараар хүтэлбэрилжэ байһан тухай асуудал һая КПСС-эй обкомой бюро дээрэ харагдаа. Аймагай олон колхозууд социалистическэ уялгаяа, илангаяа мал ажал хүгжөөлгөөр абаһан уялгаяа хангалтагүйгөөр дүүргэжэ байна гэжэ тодоруулагдаба. Энээнэй гол шалтагаануудай нэгэн юуб гэхэдэ, хэдэ хэдэн колхозуудай партийна организацинууд, правленинүүд абаһан уялгаяа дүүргэхын түлөө ёһотой тэмсэл дэлгэрүүлнэгүй, теэд КПСС-эй айком энэ хэрэгтэ зохихо хиналта шалгалта эмхидхээгүй.

Юун хэгдэжэ, юун хэгдээгүй байнаб гэжэ саг соонь тодоруулжа, ээлжээтэ шалгалта хиналта үнгэргэжэ, «ямар нэгэн тогтоолой бэелүүлэгдэжэ байһан тухай» гэһэн мэдээсэл гү, али тогтоолой проект табижа байгаа һаа, шиидхэбэри, заабариин дүүргэлтэ шалгагдажа байна гэжэ зарим хүтэлбэрилхы нүхэд буруугаар һанадаг байна. «Дүүргэлтын ябаса тухай» гэжэ шиидхэбэри айкомой хэдэн дахин абаал һаа, тэндэ шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтэ шалгагдадаг юм байна гэжэ тэдэ хүтэлбэрилэгшэд һанадаг. Тиигээд тэдэнэр шиидхэбэринүүд бодото байдал дээрэ хэр дүүргэгдээ юм ааб, ямар үрэ дүнтэй байгаа юм ааб гэжэ һонирходоггүй. Калининай нэрэмжэтэ колхоздо ниитэ-политическэ хүдэлмэриие партийна организациин ямараар хүтэлбэрилдэг байһан тухай асуудал энэ жэлэй эхиндэ КПСС-эй Түнхэнэй айкомой бюро дээрэ хаража үзэгдөөд, горьтойхон дутагдалнууд элирүүлэгдэһэн байгаа. Тиигээд апрельдэ энэ парторганизациин хүдэлмэри тухай асуудал бюро дээрэ дахин хэлсэгдэжэ, түрүүн абтаһан шиидхэбэриин дүүргэгдээгүй байһаниинь элирээ. Энэ жэшээ юу харуулнаб гэхэдэ, айкомдо шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтые шалгаха хүдэлмэри муугаар табигданхай.

Зарим партийна органуудта юрэнхы, дүүргэгдэжэ байһан юумыень шалгахын аргагүй, тодо бэшэ шиидхэбэри абтадаг. Иимэ баримтанууд партиин Баунтын айкомой хүдэлмэридэ үзэгдэдэг байна.

Гүрэнтэсэ тоосохо талаар партиин заабаринуудые, КПСС-эй обкомой, айкомой шиидхэбэринүүдые дүүргэхэ хэрэгтэ Зэдын аймагай олохон колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд хайша хэрэгээр хандадаг. Жэшээ болгон хэлэхэдэ, Ленинэй нэрэмжэтэ, «Октябрь» колхозууд гүрэндэ һү тушаан худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэбые оройдоо 25—30 процент дүүргээд байгбашье, һая болотор һааһан һүнэйнгөө хахадһаа ехэнхиие доторой элдэб хэрэгсэлнүүдтэ гаргашалжа байгаа. Теэд КПСС-эй Зэдын айком иимэ баримтануудта зохихо сэгнэлтэ үгэжэ, гүрэнэй аша туһые харадаггүй, өөһэд тухайгаал бододог эдэ колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдые харюусалгада хабаадуулаагүй байна.

Шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтые һайнаар шалгадаг болохо, эмхидхэлэйнгээ бүхы хүдэлмэриие эрид һайжаруулха гээшэ КПСС-эй горкомуудай, айкомуудай, эхин партийна организацинуудай шухала зорилго мүн. Саашадаа «һайжаруулха», «дээшэлүүлхэ», «шэнэдхэн табиха», «бүхыдөө дэбжэлтэ туйлаха» гэхэ мэтын юрэнхы шиидхэбэринүүдые абахаяа болижо, хэн, ямар болзорто, юу хэхэб гэжэ шиидхэбэри соогоо тодоруулдаг болохо, тиин даалгагдаһан хүдэлмэриингөө түлөө хүнүүдэй харюусалгые дээшэлүүлхэ хэрэгтэй. Хооһоор найдуулжа һурашаһан, ажал хэрэгээ унагаадаг, партийна шиидхэбэринүүдые дүүргэлгэдэ хайша хэрэгээр хандадаг хүнүүдые шангаар хэһээхэ хэрэгтэй.

Горкомууд, айкомууд, эхин партийна организацинууд шиидхэбэри абаад, тэрэнээ бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө дары хам оролсохо ёһотой, абтаһан шиидхэбэринүүдтэ зарим хүнүүдэй хайша хэрэг, халирхайгаар хандахагүйгөөр—тиимээр хиналта шалгалтын хүдэлмэриие табижа шадаха хэрэгтэй. Шиидхэбэри, заабаринуудай ямараар дүүргэгдэжэ байнаб гэжэ горком, айком, партбюро нарииваар хаража байна, хэрэгтэй болоо һаань, намда туһалха, зүгөөр албан хойрог, харюусалгагүйгөөр хандаа һаам, хэрэг бүтэхэгүй гэжэ хүн бүхэнэй ойлгохоор хиналта шалгалта хэгдэжэ байха ёһотой. Хиналта шалгалта шанга байгаа һаа, партийна, советскэ, ажахын эдэбхитэдые урагшань татаха, партийна, гүрэнэй журамые шангадхаха байна. Тиигээд байхада колхоз, предприятинуудай хүдэлмэридэ, промышленность, хүдөө ажахы болон соёл культурые саашадань амжалтатайгаар хүгжөөлгэдэ һайнаар нүлөөлхэ байһаниинь сохомтой.

Социалистическэ Ажалай Геройнууд нүхэд Н. М. Швернигтэ, П. Н. Поспеловтэ шагналынь барюулагдаба

Үсэгэлдэр, июниин 26-да, Кремльдэ СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. Е. Ворошилов Коммунистическэ партиин элитэ ажал-ябуулагшадта, Социалистическэ Ажалай Геройнуудта—Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй Президиумэй гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гэй дэргэдэхи Партийна Хиналтын Комитедэй Түрүүлэгшэ нүхэр Николай Михайлович **Швернигтэ**, Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй гэшүүнэй кандидат, КПСС-эй ЦК-гэй секретарь нүхэр Петр Николаевич **Поспеловтэ** Ленинэй орденуудые, «Серп и Молот» гэжэ алтан медальнуудые, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Грамотануудые барюулба.

Түрэһөөр 70 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, Коммунистическэ партиин, советскэ арадай үмэнэ байгуулһан элитэ ехэ габьяагайнь түлөө нүхэр Н. М. Швернигтэ, түрэһөөр 60 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, Коммунистическэ партиин, Советскэ гүрэнэй үмэнэ байгуулһан ехэ габьяагайнь түлөө нүхэр Н. П. Поспеловтэ Социалистическэ Ажалай Геройн дээдэ нэрэ зэргэ олгогдоһон байгаа.

Нүхэд Н. М. Швернигые, П. Н. Поспеловые шагнаха тухай Указуудые СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Н. П. Георгадзе уншаба.

Шагналнуудые барюулха зуураа, К. Е. Ворошилов нүхэд Н. М. Швернигые, Н. П. Поспеловые тон халуунаар, үнэн сэдьхэлһээ амаршалаад, советскэ арадай аша туһада, манай Эхэ ороной улам һалбаран мандахын тулада эрхилжэ байһан партийна болон гүрэнэй ехэ ажал-ябуулгадаа амжалта туйлахыень, олон удаан жэлнүүдтэ элүүр мэндэ ябахыень хүсэһэн байна.

Н. М. Шверник, П. Н. Поспелов тобшо үгэ хэлэхэ зуураа, тэдэнэй ажалые эды шэнээн үндэрөөр сэгнэһэнэйнь түлөө Коммунистическэ партиин Центральна Комитедтэ, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, Советскэ Правительствода гүнзэгы баясхалан хүргэбэ. Коммунистическэ партиин агууехэ хэрэгтэ, советскэ арадта, коммунистическэ общество байгуулгын хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа, эрдэм мэргэжэлээ саашадаашье зорюулхабди гэжэ тэдэнэр найдуулба.

Удмуртска АССР хахад жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид дүүргэбэ

Удмуртска АССР-эй ажалшад промышленна үйлэдбэриингөө хахад жэлэй түсэбые болзорһоонь урид, июниин 20-до дүүргэбэ. Совнархозой предприятинууд валовой продукци гаргаха түсэбөө 101,3 процент, нютагай соведүүдэй болон промкооперациин промышленность—103,6 процент дүүргэһэн байна.

Гүрэндэ мяха тушааха, худалдаха түрүүшын хахад жэлэй түсэб 100,5 процент, һү—100,7, үндэгэ — 132,4, нооһо—100,9 процент дүүргэгдэбэ. Үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхитэй сасуулхада, гүрэндэ мяхан 4,6 мянган тонно, һүн—13,7 мянган тонно, үндэгэн—4,3 миллион хэһэг, нооһон—550 центнер үлүү ехэ тушаагдаһан, худалдагдаһан байна.

Мэргэжэлтэд колхозуудта ошоно

Энэ жэлдэ һургуулинуудые дүүргэжэ гараха 45 мянга гаран агрономууд, зоотехнигүүд, инженернүүд-механигууд болон бусад мэргэжэлтэд Российска Федерациин хүдөө ажахыда гаража хүдэлмэрилхэнь. Энэ хадаа үнгэрэгшэ жэлэйхидэ орходоо 6 мянган хүнөөр үлүү олон болоно. Залуу мэргэжэлтэдэй диилэнхи олонхинь колхозуудта эльгээгдэхэ байна.

19 мянга шахуу агрономууд, зоотехнигүүд, ветврачууд болон механизаторнууд, тэдээн сооһоо дээдэ эрдэмтэй 5 мянган хүн хүдэлхэ газарнуудтаа мүнөө ошонхой.

(ТАСС).

КПСС-эй ЦК-гэй июниин Пленумэй материалнууд ном болгогдон хэблэгдэбэ

Политическэ литературын гүрэнэй хэблэл КПСС-эй ЦК-гэй июниин (1958 он) Пленумэй материалнуудые ном болгожо, хэблэн гаргаба. Энэ ном дотор: Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй Пленум тухай информационно мэдээсэл; «Уялгата тушаалга, МТС-эй хүдэлмэриин түлөө натура түлбэриие болюулха тухай, хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэхэ шэнэ гурим, үнэ сэн болон услови тухай» 1958 оной июниин 18-да нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэлээр абтаһан, КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй тогтоол; КПСС-эй ЦК-гэй Пленум дээрэ энэ асуудалаар 1958 оной июниин 17-до нүхэр Н. С. Хрущевой хэһэн элидхэл оруулагданхай.

Энэ ном олон тиражтайгаар хэблэгдээ.

(ТАСС).

ПАРТИИМНАЙ ТҮҮХЭТЭ ТОГТООЛ АЖАЛШАН АРАДЫЕ ШЭНЭ ИЛАЛТАДА ЗОРИГЖУУЛНА

* *

Ажахымнай улам баяжаха

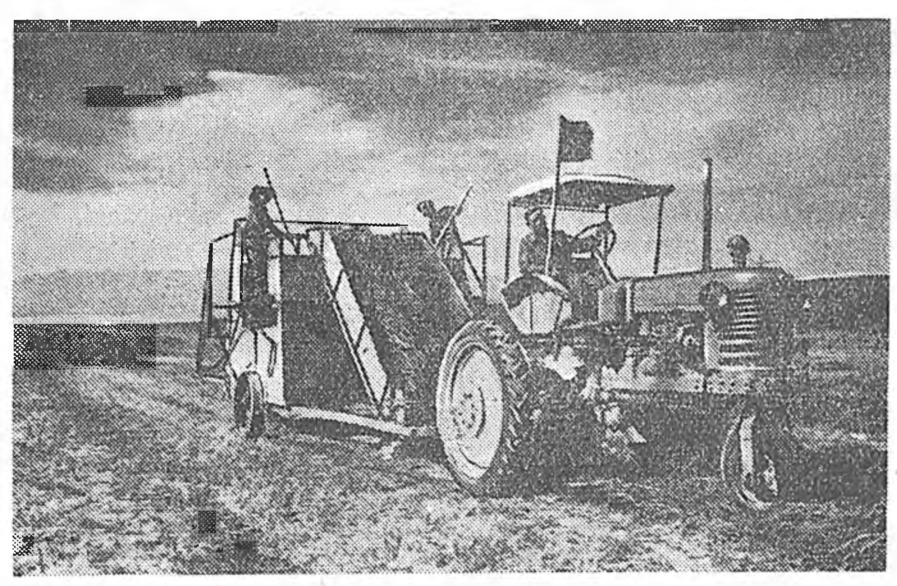
Манай колхозой ниитын ажахы жэлһээ жэлдэ улам баяжажа, хүгжэжэ байна. Энэ жэлдэ артельнай МТС-һээ элдэб машина, техникэ худалдажа абаад, хабарайнгаа тарилга түрүүшынхеэ өөһэдынгөө хүсөөр, һайн шанартайгаар, агротехническэ эрхим болзорто үнгэргөө гээшэ. Партиин ЦК-гэй июниин Пленумэй шэнэ тогтоолой хэрэг дээрэ бэелүүлэгдэхэдэ, ажахымнай бүри түргэнөөр хүгжэхэ, олзо доходнай улам арьбажаха, хүдөө ажахын эдеэ хоолой зүйлнүүдые элбэг дэлбэгээр абаха аргатай болохо байнабди.

Энэ жэлдэ артелиингээ ажахын олзо доход 3 миллион 800-гаад мянган түхэриг хүргэхөөр хараалһан байгаабди. Харин мүнөө уялгата тушаалга болон натура түлбэриин хүнгэрөөд байхадань, ажахыһаа абтаһан эдеэ хоолой зүйлнүүдые таатай зохид, тогтомол сэнгээр гүрэндөө бүри ехээр худалдажа, олзо доходоо 3 миллион 970 гара мянган түхэриг хүргэхэ аргатай болохомнай. Тиигэжэ энэ тогтоолой ашаар гансахан байгша ондо ажахымнай олзо доход 116 мянга 400 гаран түхэригөөр ехэ болохо юм. Саашадаа ажахынгаа бүхы һалбаринуудые зэргэ хүгжөөхэ, ниитынгээ олзо доход али болохоор ехэдхэхэ, арьбадхаха хэрэгтэмнай энэ тогтоол тон ехэ удхашанартай. Тусхайлбал, энэ жэлдэ колхозойнгоо тепличнэ комбинадай түрүүшын 16 центнер үгэрсэ худалдажа, 116 мянган түхэриг олзо доход оруулаабди. Ойрын үдэрнүүдтэ помидоройнгоо ургаса абажа худалдахамнай. Саашадаа тепличнэ комбинадаа бүри үргэдхэжэ, городойнгоо ажалшадта огородой эдеэ улам ехээр худалдадаг болохо зорилготойбди.

Гадна, хүдөө ажахыдаа парти, правительствын үдэр бүриин анхарал оролдолго гаргадаг байһаниие энэ тогтоол үшөө дахин гэршэлэн харуулба. Жэшээлхэдэ, зарим жэлнүүдтэ сагай уларил таарамжагүй, ган гасуур байжа, ороо̄һо тарянай муу ургаса абтаа һаань, колхозуудые гарзатуулхагүйн тула гүрэн тэдэнэй тушааһан, худалдаһан эдеэ хоолой зүйлнүүдые дээшэлүүлэгдэһэн сэнгээр абаха болоно. Хэрбээ сагай уларилай таатай зохид байжа, хүдөө ажахын ургамалнуудай һайн ургаса абтаа һаань, колхозууд үрдынхидаал тушаалга, худалдалгаһаа үлүү гараһан эдеэ хоолой зүйлнүүдые даража байхагүй, тэрэнээ зохид сэнгээрнь гүрэндэ, мүн ондоо тээшэншье худалдаха байна бшуу. Энэ тон зүб шиидхэбэри гээшэ.

Эдэ үдэрнүүдтэ колхозоймнай үбгэн залуугүй, бүхы ажалшад, малшад парти, правительствынгаа халуун анхаралда бодото ажалаараа харюусахын тулада унаһан малгайгаа абангүй хүдэлхөөр зоригжонхой.

Б. Батуев, Иволгын аймагай «Улаан Оронго» колхозой бухгалтер.

Узбекскэ ССР. Самаркандска областиин «Галля-Арал I» совхоздо энэ жэлдэ тарилгдаһан, хүдөөгэй үбһэ ногооной баян ургаса абтана. Жэшээнь, люцерныи гектар бүриһөө 20 центнер ургаса абадаг байна. Эндэ элдэб бүтээсэ ехэтэй шэнэ техникэ үргэнөөр хэрэглэгдэнэ. Үбһэ суглуулдаг, һүрилдэг машинада хүдэлдэг тракторист Энвер Мамутов, хүдэлмэришэд Тажибек Давлятов, Таир Халназаров гэгшэд эрхим ажалаараа шалгарна. Халаан соогоо 20 гектарта үбһэ бухаллаха аад, 40 гектарта бухаллана. **Зураг дээрэ:** тракторист Э. Мамутовай агрегат үбһэ хуряажа ябана.

ТАСС-эй фотохронико.

☆

АЖАЛ ХҮДЭЛМЭРЕЭ ҺАЙЖАРУУЛХА

Ороноймнай, тэрэ тоодо манайшье республикын хото, хүдөөгэй олон мянган ажалшад түрэл партиингаа ЦК-гэй июниин Пленумэй тогтоолые тон халуунаар һайшаан угтажа, хаа хаанагүй үргэн дэбжэлтэтэйгээр зүбшэн хэлсэжэ байна. Энэ шэнэ тогтоолой ёһоор колхозуудынай хүдөө ажахын продуктнуудай уялгата тушаалгаһаа, МТС-үүдэй хүдэлмэриин түлөө натура түлбэриһөө сүлөөлэгдөө, колхозуудай олон жэлэй нилээд ехэ үришье хүнгэрөө гээшэ. Ингээд саашадаа колхозууд хүдөө ажахын эдеэ хоолой зүйлнүүдые, илангаяа мал ажалһаа абтадаг продукци улам ехээр бэлдэжэ, гүрэндөө худалдадаг болохо, мүн лэ элдэб эдеэ хоолой зүйл ехэ ехээр дэлгүүр дээрэ гаргажа, хүнгэн сэнгээр городойнгоо ажалшадта худалдаха аргатай болоно бшуу. Тиигэжэ саашадаа хото хүдөө хоёроймнай ажалшадай холбоо барисаан улам бэхижэхэ байһаниинь лабтай. Гадна, колхозуудһаа худалдан абтаха хүдөө ажахын продукцида шэнэ тогтомол, таатай зохид үнэ сэн бии болгогдожо, тэдэниие тушааха, худалдаха услови гуримшуулагдаха, колхозуудай олзо доход баһал горьтой дээшэлхэ байна.

Партиин ЦК-гэй Пленумэй тогтоол соо бэлэдхэлэй болон худалдаа наймаанай органуудай хүдэлмэридэ байһан дутуу дунданууд тухай тон зүб тэмдэглэгдээ. Жэшээлхэдэ, манайшье республикын бэлэдхэлэй болон худалдаа наймаанай органуудай хүдэлмэридэ ехэхэн дутагдалнууд байһаар. Хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэлгэдэ ажалай гаргаша үшөө ехэ зандаа. Бэлдэгдэһэн эдеэ хоолой зүйлнүүд ажалшадта хүрэжэ ошотороо шанараа ехээр муудадаг, хэрэггүй болошодог ушар олон. Тус органуудай доторой, мүн хүдөө ажахын продуктнуудые промышленностьда буйлуулгын гаргаша баһал ехэ байна.

Мүнөө энэ тогтоолой зааһанай ёһоор манай бэлэдхэлэй болон худалдаа-наймаанай органууд шэнэ эрхэ байдалда тааруулан, ойрын сагта дутагдалнуудаа усадхаха зэргэтэй.

Н. Хуриганов, БМАССР-эй Худалдаа наймаанай министерствын технолог.

ВЛКСМ-эй Центральна Комитедтэ

«Уялгата тушаалга, МТС-эй хүдэлмэриин түлөө натура түлбэриие болюулха, хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэхэ шэнэ гурим, худалдан абаха үнэ сэн болон услови тухай» КПСС-эй ЦК-гэй июниин Пленумэй тогтоолой гараад байхада комсомолой организацинуудай хүдэлмэри тухай» гэһэн тогтоол ВЛКСМ-эй ЦК батапан абаба.

«Уялгата тушаалга, МТС-эй хүдэлмэриин түлөө натура түлбэри болюулха, хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэхэ шэнэ гурим, худалдан абаха үнэ сэн болон услови тухай» КПСС-эй ЦК-гэй июниин Пленумэй тогтоолтой, Пленум дээрэ энэ асуудалаар нүхэр Н. С. Хрущевой хэлэһэн элидхэлтэй комсомолшуудые, залуушуулые үргэнөөр танилсуулха, шудалуулха, партиин хараалһан хэмжээ-ябуулгануудай ехэ удхашанартай байһыень эдир залуу хүбүүд, басагадта бултандань һайнаар ойлгуулха гэжэ ВЛКСМ-эй ЦК комсомолой эхин организацинуудые, комсомолой райкомуудые, горкомуудые, обкомуудые, крайкомуудые, союзна республикануудай ЛКСМ-эй ЦК-нуудые уялгалаа.

Валовойшье, товарнашье продукци абалгаяа эрид дээшэлүүлхын, продукциин единицэ бүхэндэ ажал, мүнгэ зөөри гаргашалгаяа доошолуулхын түлөө тэмсэлдэ колхоз, совхозуудай, РТС, МТС-үүдэй комсомолой организацинуудай, комсомолшуудай, хүдөөгэй бүхы залуушуулай анхаралые хандуулха шухала. Ургаса хуряалгада бэлэдхэлэй, тэрэниие үнгэргэлгын хүдэлмэридэ, трактор, комбайн болон ургаса хуряалгын бусад машинануудай, орооһо сэбэрлэлгын, хатаалгын техникэ заһабарилгые дүүргэлгэдэ, талмай, һарабша, складуудые заһабарилха, бариха, мүн харгы зам, хүүргэ заһабарилгын, барилгын хүдэлмэринүүдтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаха хэрэгтэй.

Кукуруза ургуулгые комсомолой хиналта шалгалта доро абаха, энэ ургамалай тарилгые дутуу орхингүйгөөр, шанар һайнтайгаар, саг соонь харууһалжа байха, комсомол-залуушуулай звенонуудые, комплексно агрегадуудые ургаса хуряалгын дүүрэтэр тараалгангүй байлгаха, ВЛКСМ-эй XIII съездын шиидхэбэринүүдые—1958 ондо бүхы газарнууд дээрэ гектарһаа 400 центнерһээ бага бэшэ кукурузын ногоон эшэ намаануудые хуряаха гэһэн зорилгые залуушуулай звенонуудай заатагүй дүүргэхын түлөө бүхы оролдолгоёо гаргаха гэжэ комсомолой организацинуудые ВЛКСМ-эй ЦК уялгалаа.

Комсомолой организацинууд, бэлэдхэлэй, худалдаа наймаанай организацинуудай, хүдөө ажахын продуктнуудые буйлуулжа байдаг промышленна предприятинуудай бүхы комсомолшууд, залуушуул һаланаар, эзэн бусаар хандадаг, хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэхэ, хадагалжа байха, буйлуулха үедөө гээлтэ хоролтодо оруулдаг, гутаадаг баримтануудтай, малай, шубуудай шэгнүүрые гээлгэдэг, бодомжогүйгөөр иишэ тиишэнь юумэ зөөжэ гаргаша хэдэг ябадалда эрид шууд тэмсэл соносхохо, бэлэдхэгдэжэ байгаа хүдөө ажахын продуктнуудай үнэ сэнгые доошолуулхын түлөө тэмсэхэ зэргэтэй.

КПСС-эй ЦК-гэй июньскэ Пленумэй шиидхэбэринүүдые амжалтатайгаар бэелүүлхын түлөө тэмсэлдэ эдэбхитэйгээр оролсожо, колхозно байгуулалтые саашадань хүгжөөхэ, бэхижүүлхэ, манай ороной ажалшадай энхэ һайн байдалые улам һайжаруулха хэрэгтэ өөһэдынгөө хубитые оруулхыень ВЛКСМ-эй ЦК комсомолшуудые, хүдөөгэй бүхы залуушуулые уряалаа.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедтэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ

Эд хэрэглэгшэдэй кооперациин 60 жэлэй ойтой дашарамдуулан, хүдөө нютагуудта кооперативна худалдаа наймаа дэлгэрүүлһэнэй, хүдөө ажахын продукт, түүхэй эд худалдан абалгые эмхидхэһэнэй, город болон хүдөө нютагуудай хоорондо экономическа холбоо барисаа байгуулха хэрэгтэ ехэ үүргэ дүүргэһэнэйнь түлөө Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй амаршалгые, тэрэшэлэн Ленинэй орденоор шагнаха тухай СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указые СССР-эй эд хэрэглэгшэдэй кооперациин түлөөлэгшэдэй V съезд гүнзэгы ехэ баяраар угтаба.

Советскэ арадай улам ургажа байгаа эрилтые хангаха, коммунистическэ общество байгуулха, арадуудай хоорондохи эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ эд хэрэглэгшэдэй кооперации ехэ үүргэ дүүргэһэн байна. Энэ ажал-ябуулгыень үндэрөөр сэгнэһэнэйнь түлөө съезд СССР-эй эд хэрэглэгшэдэй кооперациин 34 миллион гэшүүдэй үмэнэһөө СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ гүнзэгы ехэ баясхалан хүргэнэ. Энэ үндэр шагнал, КПСС-эй ЦК-гэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй амаршалга хадаа эд хэрэглэгшэдэй кооперацине саашадань хүгжөөхэ, ажалшадай эрилтые бүри һайнаар хангаха тэмсэлдэ эдэбхи ехэтэйгээр хабаадалсахые бүхы пайщигууд болон эд хэрэглэгшэдэй кооперациин хүдэлмэрилэгшэдые уялгална.

КПСС-эй XX съездын шиидхэбэрине бодото дээрэнь бэелүүлэн, промышленность болон хүдөө ажахыгаа хүгжөөхэ, материальна ажана байдалаа, культурае хүгжөөхэ хэрэгтэ советскэ арад Коммунистическэ партиингаа хүтэлбэри доро ехэ амжалта туйлаа. Таатай зохид энэ үедэ эд хэрэглэгшэдэй кооперациин ажал-ябуулга амжалтатайгаар хүгжэһэн байна.

Промышленность болон барилга хүтэлбэрилхэ хэрэгые шэнэдхэн хубилгаха, колхозно байгуулалтые саашадань хүгжөөхэ, МТС-үүдые хубилгаха, химическэ промышленностине түргөөр хүгжөөхэ талаар парти, правительствын хараалһан хэмжээ-ябуулганууд советскэ арадай коммунизм тээшэ дабшаха замда ороноймнай үйлэдбэриин хүсэнүүдые хүгжөөхэ хэрэгтэ парти, правительствын хандуулжа байһан шэнэ анхарал оролдолго болоно. Эдэ хэмжээ-ябуулгануудые бодото дээрэнь бэелүүлгэ эд хэрэглэгшэдэй кооперациин ажал-ябуулгыень бүри үргэдхэхэ, арадай ажахыда, мүн худалдаа наймаа хүгжөөлгэ болон ажалшадые хангаха хүдэлмэрие һайжаруулгада тэрэнэй үүргэ бүри ехээр дээшэлхэ байна.

Эд хэрэглэгшэдэй кооперациин хүдэлмэрилэгшэд саашадаашье КПСС-эй XX съездын шиидхэбэрие бэелүүлхын түлөө, парти, правительствынгаа абаһан бүхы хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлхын түлөө үсэд шангаар тэмсэхэ гэжэ эд хэрэглэгшэдэй кооперациин түлөөлэгшэдэй V съезд КПСС-эй Центральна Комитедые, Советскэ правительствые найдуулна.

Эд хэрэглэгшэдэй кооперациин ажал-ябуулгын асуудалнуудые зүбшэн хэлсэжэ, советскэ худалдаа наймаа бүхы хэмжээгээр хүгжөөхэ тухай КПСС-эй ЦК-гэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй заабарие хүтэлбэри болгон, съезд эд хэрэглэгшэдэй кооперациин хүдэлмэрие ойрын жэлнүүдтэ һайжаруулха талаар тодорхой хэмжээ-ябуулга хараалба. Эд хэрэглэгшэдэй кооперациин хэрэгүүдые хүтэлбэрилхэ талаар ажалшадай эдэбхи үүсхэлые бүхы хэмжээгээр хүгжөөжэ, советскэ кооператорнууд хүдэлмэриингөө дутагдалые усадхажа, кооперативна худалдаа-наймаа хүгжөөхэ, ажалшадай болон колхозуудай эрилтые хубиин хэрэгсэлэй ба үйлэдбэриин эд бараагаар хангаха хэрэгтэ бүхы хүсэеэ элсүүлхэ байна.

Хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэхэ шэнэ гурим тухай КПСС-эй ЦК-гэй июниин Пленумэй тогтоолые, Советскэ гүрэнэй хүсэ шадалые хүгжөөхэ, хүдэлмэришэд, таряашадай холбоо барисаа, СССР-эй арадуудай хани барисаа бэхижүүлхэ талаар Пленумэй хараалһан хэмжээ-ябуулгануудые съезд нэгэн дуугаар һайшааба.

Хараалагдаһан эдэ хэмжээ-ябуулганууд Эхэ ороноймнай экономикые саашадань хүгжөөхэ, колхозно байгуулалтые бэхижүүлхэ, хүдөө ажахын продукт абалгые ехээр дээшэлүүлхэ, город болон хүдөө нютагуудай хоорондо худалдаа наймаа үргэдхэхэ, ороноймнай ажалшадай саг үргэлжэ ургажа байгаа эрилтые үргэн хэрэглэлэй эд бараагаар үшөө һайнаар хангаха шэнэ арга боломжо олгоно.

Пленумэй шиидхэбэри эд хэрэглэгшэдэй кооперациин бэлэдхэлэй ажал-ябуулгые саашадань түргөөр хүгжөөхэ таатай зохид арга олгохо байна. Кооперациин хүдэлмэрилэгшэд хүдөө ажахын продукт болон түүхэй эд бэлэдхэлгые үргэдхэхэ, һайжаруулха тухай КПСС-эй ЦК-гэй июниин Пленумэй шиидхэбэрие дүүргэхын тула хүсэ шадалаа гамнахагүй, элдэб гаргашые ехээр хорооохо, бэлэдхэгдэһэн продукт һайнаар хадагалха ябадал хангаха байна.

Кооперативна организацинууд хүдөө ажахын үлүү гараһан продуктнуудаа наймаалха хэрэгтэнь колхозуудта али болохо туһаламжа үзүүлжэ, колхозуудай мүнгэ зөөри арьбалха арга олгохо байна.

Ажалшадай ажаһуудалай эрилтые хангаха хүдэлмэрие һайнаар эмхидхэхэ, столовонуудай, чайнын, хилээмэнэй пекарни, элдэб мастерской, прачечна, хүүгэдэй ясли болон улаан булангуудай тоо олошоруулха, мүн хүдэлмэриинь һайжаруулха хэрэгые кооперативна хүдэлмэрилэгшэд өөһэдынгөө хүдэлмэриин шухала уялга гэжэ тоолоно.

Кооперативна организацинууд социалистическэ мүрысөө, шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлгэ бүри үргэдхэжэ, арадтаа үнэн сэхээр алба хэхээр хүдэлмэришэдэйнгөө дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулха, гүрэнэй журам наринаар сахиха, хүдэлмэридөө байһан дутагдалнуудые эрид шууд усадхаха байна.

Советскэ эд хэрэглэгшэдэй кооперации социалистическэ лагериин оронуудай кооперативна организацинуудтай худалдаа-наймаанай нягта холбоо барисаа байгуулхын түлөө эдэбхитэйгээр хүдэлмэрилнэ. Тиин уласхоорондын кооперативна худалдаа наймаа үргэдхэхэ, арадуудай хоорондо хани барисаа байгуулхын түлөө тэмсэлдэ уласхоорондын кооперативна хүдэлөөнэй түрүү хүсые элсүүлхэ, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал байгуулха хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаха байна.

Эд хэрэглэгшэдэй кооперации өөрынгөө бодото ажал хэрэгээр правительственна үндэр шагналые харюулха гэжэ бүхы пайщигууд болон кооперативна хүдэлмэрилэгшэдэй үмэнэһөө съезд КПСС-эй Центральна Комитедые, Советскэ правительствые найдуулна. Эд хэрэглэгшэдэй кооперации Эхэ ороноо хүгжөөн һалбаруулха советскэ арадай ургажа байгаа материальна болон культурна эрилтые хангахын, манай орондо коммунистическэ общество байгуулхын түлөө тэмсэлдэ саашадаашье эд хэрэглэгшэдэй кооперации парти, правительствынгаа үнэн сэхэ туһалагшань байха байна.

Манай түрэл Советскэ правительство мандаха болтогой!

Советскэ арадай бүхы илалтануудые зоригжуулан эмхидхэгшэ—Советскэ Союзай Коммунистическэ партида алдар соло!

Эд хэрэглэгшэдэй кооперацида Ленинэй орден барюулга

СССР-эй эд хэрэглэгшэдэй кооперацине Ленинэй орденоор шагнаһан тухай мэдээсэлые манай ороной кооператорнууд тон ехэ баяртайгаар, Коммунистическэ партидаа, Советскэ правительстводаа угаа ехэ баяр баясхалан хүргэн угтаба.

Июниин 26-да Кремлиин Ехэ ордон соо СССР-эй эд хэрэглэгшэдэй кооперациин түлөөлэгшэдэй табадахи съезд дээрэ энэ үндэр шагнал барюулагдаһан байна. Энэ үедэ съездын бүхы делегадууд, айлшад, гадаадын оронуудай—Албаниин, Бирмын, Болгариин, Великобританиин, Венгриин, Германиин Демократическа Республикын, Грециин, Израилиин, Иранай, Италиин, Хитадай Арадай Республикын, Корейн Арадай-Демократическа Республикын, Монголой Арадай Республикын, Норвегиин, Польшын, Румыниин, Финляндиин, Франциин, Чехословакиин, Швециин, Японой кооперативна эмхинүүдэй түлөөлэгшэд байлсаа.

Съезддэ хабаадагшад СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. Е. Ворошиловые үни удаанаар альгаа ташан угтаба.

СССР-эй эд хэрэглэгшэдэй кооперациин 60 жэлэй ойтой дашарамдуулан, хүдөө нютагуудта кооперативна худалдаа наймаа дэлгэрүүлгэдэ, мүн тэрэшэлэн хүдөө ажахын эдеэ хоолой зүйл, түүхэй эд худалдан абалга эмхидхэжэ, город болон хүдөө нютагуудай хоорондохи экономическа холбоо барисаае бэхижүүлгэдэ габьяатай байһанайнь түлөө эд хэрэглэгшэдэй кооперацине Ленинэй орденоор шагнаха тухай Указые СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь М. П. Георгадзе уншаба.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. Е. Ворошилов Центросоюзай правлениин түрүүлэгшэ А. П. Климовтэ Ленинэй орден барюулаад, энэ үндэр дээдэ шагнал абаһантайнь дашарамдуулан эд хэрэглэгшэдэй кооперацие халуунаар амаршалба. Ордоной зал дотор альга ташалга нэрьенэ, Коммунистическэ партиин, Советскэ правительствын хүндэлэлдэ амаршалганууд соностоно.

России Федерациин эд хэрэглэгшэдэй кооперациин правлениин түрүүлэгшэ А. И. Галкин, Украинын ССР-эй—Н. П. Сай, Узбекскэ ССР-эй—Х. Ю. Юнусов гэгшэд Центросоюзай туг барьяад, президиумэй столой дэргэдэ ерэнэ. А. П. Климов тэрэ тугтань Ленинэй орден зүүлгэбэ.

Совет арадай улам ехэ боложо байгаа эрилтые хангалгада, коммунистическэ общество байгуулхын түлөө, арадуудай хоорондохи эб найрамдалай түлөө тэмсэхэ хэрэгтэ эд хэрэглэгшэдэй кооперациин хэһэн хүдэлмэрие үндэрөөр сэгнэжэ, энэ үндэр дээдэ шагнал үгэһэнэйнь түлөө А. П. Климов эд хэрэглэгшэдэй кооперациин бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй болон бүхы пайщигуудай үмэнэһөө СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, Коммунистическэ партиин Центральна Комитедтэ, ССР Союзай Министрнүүдэй Соведтэ баясхалан хүргөө.

А. П. Климов Хандалгын текст уншана. Эд хэрэглэгшэдэй кооперациин хүдэлмэрилэгшэд КПСС-эй XX съездын шиидхэбэринүүдые дүүргэхын түлөө, парти, правительствынгаа хамаг хэмжээ-ябуулгануудые бодотоор бэелүүлхын түлөө саашадаашье үсэд шангаар тэмсэхэ байһан тухайгаа эд хэрэглэгшэдэй кооперациин түлөөлэгшэдэй табадахи съезд тус Хандалга соогоо СССР-эй Верховно Соведэй Президиумые, Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедые, Советскэ правительствые найдуулна. Эд хэрэглэгшэдэй кооперации энэ үндэр дээдэ шагналые бодото хэрэгүүдээрээ харюулха юм, манай агуу ехэ Эхэ ороной аша туһын, һалбаран хүгжэхын түлөө, совет арадай улам ехэ боложо байгаа материальна болон культурна эрилтые хангахын түлөө тэмсэлдэ, манай орон дотор коммунистическэ общество байгуулхын түлөө тэмсэлдэ саашадаашье парти, правительствынгаа үнэн сэхэ, эдэбхитэй туһалагшань байха юм.

Съезд энэ Хандалгые нэрьемэ альга ташалга доро, нэгэн дуугаар һайшаан абаба.

Гадаадын оронуудай эд хэрэглэгшэдэй кооперативна эмхинүүдэй түлөөлэгшэдэй даалгабаряар Чехословакиин кооперациин Президент Алоиз Забойник, эндэ сугларгашадаар тон халуунаар угтагдан, советскэ кооператорнуудые үндэр дээдэ шагналтайнь дашарамдуулан амаршалба.

Удаань съездын делегат А. Бабаев трибунада гаража, парти, правительстводаа гүнзэгы ехэ баясхалан хүргэбэ.

Съезддэ хабаадагшадаар халуунаар угтагдан, К. Е. Ворошилов үгэ хэлээ. СССР-эй эд хэрэглэгшэдэй кооперациин Ленинэй орденоор шагнагдаһантай дашарамдуулан, советскэ болон гадаадын элдэб олон эмхинүүдһээ эд хэрэглэгшэдэй кооперациин түлөөлэгшэдэй табадахи съездын адресаар амаршалгын олон телеграмма ерээ гэжэ съезддэ түрүүлэгшээр һууһан Н. П. Сидоров мэдээсэбэ.

Съезддэ хабаадагшад эд хэрэглэгшэдэй кооперациин хүдэлмэрие саашадань һайжаруулхые хараалһан тогтоол баталан абаа.

Һүүлдэнь съезд Центросоюзай 1958 оной январиин 1-нэй балансые, 1957 ондо олзо доходой хубаарилгые баталаа.

Түгэсхэлэй заседани дээрэ Центросоюзай Соведэй, правлениин гэшүүд болон түрүүлэгшэ, мүн тэрэшэлэн шалгалтын комиссиин гэшүүд болон түрүүлэгшэ һунгагдаа.

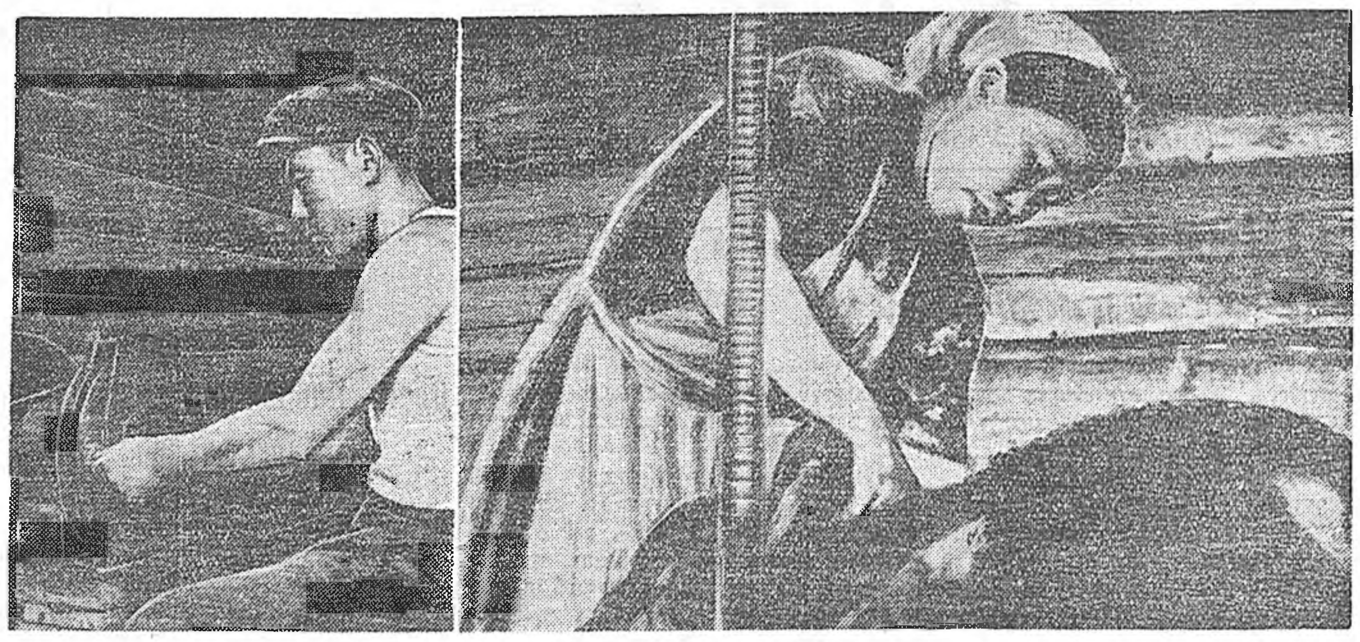
Центросоюзай правлениин түрүүлэгшээр А. П. Климов, шалгалтын комиссиин түрүүлэгшээр Д. С. Тимофеев һунгагдаа.

Энээгээр съезд хүдэлмэреэ дүүргэбэ.

(ТАСС).

Гүрэндөө эрхим шанартай нооһо ехээр тушаая!

Эмхитэйгээр ажаллаһанай ашаар

Иволгын «Коминтерн» колхозойхид хамтадаа гурба мянгаад хони хайшалха түсэбтэй байгаа. Тэрэнээ хараалһан болзорһоонь хоёр-гурбан үдэрөөр уридшалан дүүргэбэ. Хонин бүриһөө дунда зэргээр гурбан килограмм хоёр зуун грамм нарин ба нарибтар нооһон хайшалагдаа.

Зураг дээрэ: (зүүн гарһаа) тошиилдогшо Василий Жамбалов ажаллажа байна. 2. Нагмит-Цырен Бадмаева нооһо хайшалжа байна.

Д. Булатов.

Жэбхээһэнэй хүндыдэ...

Машинамнай ой соогуур гүйн гаража, хоёр тээгүүрээ шэнэһэ модоор ханатаһан багахан хүнды соогуур зуралзаба. Энэ хүндын тэг дундуур жаахан тунгалаг горхон мэлмэрэн урдана. Тэрэнэй эрьеэр һүрэг хонид таран бэлшэжэ ябаа һэн. Эндэ Рабдан Цыдыпович Эрдынеев гэр бүлэнэрөөрөө нэгэ отара хони харууһалдаг байба. Өөрөө Рабдан ахалагша хонишон юм. Тэрэнэй һамган Надежда Эрдынеева, хадамынь Цыдєнжап Батомункуевич Батомункуев — хонишодынь. Мүн тэдэнэй басаган найматайхан Галя тэдээндээ заримдаа туһалдаг.

Энэ хонишонойхи Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо үнгэрэгшэ жэлэй ноябрь соогуур ороһон юм. Анханһаа хойшо мал ажал дээрэ хүдэлжэ ябаһан хадаа тэдэнэр хониной отара даажа ажаллаха дуратай байгаа һэн. Тиин энэ айлда совет меринос үүлтэрэй, гурбадахи классай 508 хонин даалгагдажа үгтэһэн байна. Эдэ хонишод түрүүшынгээ үдэрһөө оролдосотой шангаар хүдэлжэ эхилээ һэн.

Хонидой хурьгалха үедэ хонишод илангаяа сүлөө забдагүйгөөр хүдэлмэрилжэ эхилһэн юм.

Үбэлэй шанга хүдэлмэриин үе үнгэржэ, тэдэнэр шэнэ түл абалгынгаа хойно яһала барагаар гаража шадаһан байна. Рабдан Эрдынеевэй хонишодой бригада январь, февраль, март һарын турша соо 508 эхэ хониньһоо 401 хурьга абаа һэн. Хэрбээ декабрь соо гараһан 107 хурьга тоололсоо һаа, зуун эхэ хонин бүриһөө 100 хурьган абтаһан болоно. Энэнь Ленинэй нэрэмжэтэ колхозһоо байтагай бүхы Яруунын аймаг соо эгээн һайн үрэ дүн болохо юм.

Үбэлэй хүйтэнэй үнгэржэ, хонидойнгоо һайн хүсэ шадалтайгаар ондо ороошье һаа, хурьгадайнгаа элүүр энхээр абтаашье һаа, эндэхи хонишод нөөхил сүлөө забдагүй зандаа ажаллана. Үшөө апрелиин 15-наар, таряанай газар дээрэхи саһанай хайлан сасуу тэдэнэр үбэлэйнгөө байраһаа гаража, хонидоо зелёнкын һуури дээрэ бэлшээдэг болоо һэн. Үшөө 5 хоноод, зелёнкын һуури дээрэ эдихэ юумын дууһахада, хонишод хагдаар элбэг Булаг гэжэ газарай бэлшээри дээрэ бууһан байна.

Хүрьгэн басаган хоёройнгоо хонидоо бэлшээжэ байха үедэ үбгэн Батомункуев хазаар мори унаад, ойро дүтын газарнуудаар ябажа, һайн бэлшээри бэдэрһэн байгаа. Тиихэдээ Жэбхээһэнэй хүндые эгээн таарамжатай һайн бэлшээритэй гэжэ олоһон байна.

Энэ отарынхид хонидоо үглөөнэй 6 часта бэлшээжэ гаргаад, үдэшын боро хараан болотор ябуулна. Жэбхээһэнэй хүнды 150 гектар тухай бэлшээритэй. Тэрэниие хонишод гурбан хэһэг болгожо хубаагаад, хэһэг бүхэн дээрэнь хонидоо табан үдэрэй турша соо бэлшээнэ. Анхандаа эндэ айлай бууса байһан тула газарынь наг шэбхэ ехэтэй. Тиимэһээ эндэ ногоон аргагүй һайнаар, үндэрөөр ургадаг, шэмэ ехэтэй байдаг. Ушар иимэһээ тус колхозой бусад отарануудай хонидто орходоо энэ отарын хонидой һураггүй тарган байдагынь гайхалтай бэшэ юм.

Һаяхан эндэ хонидынь хэнзэлжэ эхилээд, түрүүшын арба гаран хурьган абтаад байна. Түрүүшын гурбан үдэр нарай хурьгад отогой ойрохи жаахан хорёо соо байлгагдажа, үдэртөө дүрбэ дахин эхэнүүдтээ табигдана. Саашадаа хурьгад эхэнүүдтээ сугтаа бэлшээгдэжэ эхилнэ.

— Энэ жэлдэ 100 эхэ хониньһоо хэды хурьга абаха хүсэлэнтэй байнабта?— гэжэ ахалагша хонишонһоо һурахадамнай:—«Улаан Одон» колхозой хонишодой жэшээгээр 150-һаа үсөөн бэшэ хурьга абаха гэжэ үгэеэ үгөө һэмди,— гэжэ харюусаа.

Энэ үедэ Эрдынеевэй һамган һаяхан гараһан хоёр хурьга асарба. Эдэниие харахадаа Рабдан Цыдыповичын нюдэн баяртайгаар елэлзэн байгаа һэн. Ахалагша хонишон буршагархан нооһотой нарай хурьгадые эльбэсэгээн һууна. Тииһээр байтар тэрэнэй хадам эсэгэ Цыденжап Батомункуевич ерэжэ, хөөрэлдөөндэ оролсобо...

— Маанад иигэжэ бодонобди. Хонидоо түрүүшынхеэ түрүүлхэдээ 401 хурьга абаа һэмди. Мүнөө тэдэнээ хэнзэлүүлхэдээ үшөө 370 хурьга абахабди. Тиимэһээ бүхыдөө 500 эхэ хониньһоо 771 хурьга гэхэ гү, али 100 эхэ хонин бүриһөө 154 хурьга абахаар һанаашалнабди. Хамаг хурьгадаа нэгэшье хоролтогүйгөөр түлжүүлхэ гэһэн зорилгоёо сохом дүүргэжэ шадахабди. Яахадааб гэхэдэ, үбэлдөөшье хурьгадаа гарзалуулаагүй зон гээшэлди даа,—гэжэ ахалагша хонишон хөөрэнэ.

Эдэ хонишод мүн нооһо хайшалалгааршье ехэ уялга абаһан байгаа. Хонин бүриһөө 3 килограмм, декабрь, январьда гараһан хурьган бүриһөө 600 грамм нарибтар нооһо хайшалха гэжэ тэдэнэр шиидэһэн юм. Энэ уялгаяа дүүргэжэ шадахагүй аабза гэхын аргагүй. Юундэб гэхэдэ, хэлэһэн үгэдөө сохом хүрэхэ шадалтай байһанаа тэдэнэр оролдосотой бэрхэ ажалаараа харуулна.

А. Шулунов.

Шэнэ газар элдүүрилгэ болон нуга сабшалан уһалалга тухай

1958 оной июниин 20-ной мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Аймаг	Шэнэ, залуур газар элдүүрилгэ	Нуга сабшалан уһалалга
Б.-Кударын	108,4	92,5
Ториин	85,8	81,7
Түнхэнэй	134,2	93,1
Хориин	68,5	60,0
Баргажанай	75,2	92,0
Бауитын	165,0	40,0
Бичурын	85,0	92,3
Зэдын	71,2	96,7
Яруунын	182,2	73,3
Заиграйн	72,6	73,0
Закаменай	89,1	58,6
Иволгын	67,8	90,9
Кабанскын	123,9	76,4
Хэжэнгын	96,2	85,7
Кударын	78,8	81,2
Курумканай	47,2	80,0
Кяхтын	87,0	73,3
Мухаршэбэрэй	74,0	83,5
Ахын	76,8	—
Прибайкальска	57,1	86,2
Сэлэнгын	71,4	76,2
Тарбагатайн	81,5	88,4
СОВХОЗУУД:		
Бичурын	70.0	100,0
Борьёогой	47,2	40,0
Яруунын	100,7	100,0
Кяхтын	94,0	70,0
Сэлэнгын	50,1	120,0
Хориин	96,8	50,0
«Эрдэм»	81,8	100,0

Республикын колхоз, совхозуудта огородой эдеэ болон үбһэ ногоо тарилга тухай

1958 оной июниин 25-ай мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Аймаг	Үбһэ ногоо тарилга	Огородой эдеэ тарилга
Б.-Кударын	4,2	—
Баргажанай	18,8	37,9
Бичурын	28,4	102,6
Зэдын	19,9	87,1
Яруунын	6,5	97,7
Заиграйн	6,2	—
Закаменай	1,2	—
Иволгын	1,7	100,0
Кабанскын	1,0	—
Хэжэнгын	30,3	79,8
Кударын	8,0	78,2
Курумканай	15,1	75,2
Мухаршэбэрэй	7,2	76,5
Прибайкальска	—	125,6
Сэлэнгын	9,6	89,5
Тарбагатайн	9,5	127,3
Ториин	9,9	69,2
Түнхэнэй	61,2	—
Хориин	9,8	113,3
СОВХОЗУУД:		
Бичурын	32,4	—
Яруунын	10,0	—
Хориин	54,8	—
«Эрдэм»	6,0	—

Кукурузын баян ургасын түлөө

Курска областиин хүдөө ажалшадай үүсхэлые дэмжэн, Баргажанай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ артелиинхид байгша ондо кукурузын үндэр баян ургаса абахын тула горьтой хүдэлмэри хээ. Кукурузаяа эгээл һайн үрэжэлтэй, наруули дулаан газарта, томо жэжээрнь илгагдаһан, һайса хорлогдоһон үрэһөөр, квадратно-гнездовой арга хэрэглэжэ тариһан байна. Ургасынгаа зүб, сэхэ квадратдай байхынь тулада механизатор, хүдэлмэришэн бүхэн ехэхэн оролдолго гаргаа. Эндэ хамтадаа 270 гектарта тарилга хэгдэһэн байна. Тэрэнээ колхознай хоёр комплексно агрегадуудтаа тэгшээр хубаарилжа үгэнхэй. Тингэжэ эндэхид кукурузын тарилгын гектар бүриһөө дунда зэргээр 300 центнерһээ бага бэшэ ногоон эшэ набшаһа абахын түлөө тэмсэжэ эхилээ юм.

Эдэ үдэрнүүдтэ колхозой комплексно агрегадуудта кукурузын ургасын хойноһоо харууһалга түлэг дундаа ябажа байнхай. Эгээл түрүүн кукурузынгаа ургасын гараагүй байхада нэгэ дахин борнойлоод, удаань ургасын гарамсаар хоёрдохёо борнойлоо. Һаянай ургасын зурууд хоорондохи газарые тракторна культиватораар зөөлэрүүлэн элдүүрилжэ байна. Иигээд хэды үдэрһөө кукурузынгаа ургаса уһалжа, үлүү эшэ набшыень ходолжо хаяха, зундаа газараа үшөө хоёр дахин уһалха юм. Мүн ургасадаа минеральна үтэгжүүлгээр нэмэлтэ тэжээл оруулха гэжэ хараална. Мүнөө агрегадуудай инспектор-эмхидхэгшэд агрономууд Бубеев, Доржиев, механизаторнууд Бадмаев, Раднаев гэгшэд метр бүхэниие һайнаар харууһалжа, уһалжа, абаһан уялгаяа заабол дүүргэхын түлөө бүхы хүсэеэ, мэргэжэл шадабаряа гарган ажаллана.

В. Тараскин.

Бүри эршэмтэйгээр ажаллахабди

Үнгэрһэн 5 һарын турша соо гүүртымнай һаалишад нёдондоной-хидо орходоо һү һаалгаяа ниилээд дээшэлүүлээ. Нёдондо жэлэй энэ үедэ гүүртэ дээрэмнай үнеэн бүриһөө 454 килограмм һүн һаагдаһан байбал, мүнөө 756 килограмм һүн һаагдаад байна. Гүүртымнай түрүү һаалишад Д. Бадмаева, А. Батуева гэгшэд үнеэн бүриһөө 809—859 килограмм һү һаагаа.

Иимэ амжалта яажа туйлагдааб гэхэдэ, үбэлжэлгын үедэ гүүртымнай үнеэд һайн тэжээлтэй байлгагдаа. Шэмэтэ тэжээл, концентрадаар дутаагаагүйбди. Мүнөө гүүртымнай малшад зунай сагта һү һаалгаяа бүри ехээр дээшэлүүлхын түлөө тэмсэжэ байнхай. Тээсэгэн аймагаймнай һаалишад, мал адуулагшад сугларжа, зунай үедэ үнеэн бүриһөө һара бүриин 300 килограммһаа бага бэшэ һү һаахаар шиидэһэн юм. Энээнэй харюуда бидэшье өөһэдынгөө арга боломжые хаража үзөөд, үнеэн бүриһөө 300—300 килограмм һү һаахаар зориг-жонхойбди.

Зориһондоо хүрэхын тулада ехэ хүдэлмэри хэжэ байнабди. Гүүртымнай үнеэд майн 20-һоо хойшо үдэр һүнигүй адуулагдана. Тиигэжэ һүн ехээр һаагдадаг боложо байна. Жэшээлхэдэ, майн 20-ной үеэр гүүртэ дээрэмнай сүүдхэдээ 900 килограмм һүн һаагдадаг һэн. Мүнөө 1400 килограмм хүрэтэр һаагдана. Дунда зэргээр үнеэн бүриһөө 8—9 килограмм һүн һаагдана гээшэ. Тиихэдэ зарим һаалишаднай 12—14 килограмм хүрэтэр һү һаадаг юм.

Зунай сагта һү ехээр һаажа, үнеэн бүриһөө 2100 килограмм һү һааха уялгаяа дүүргэхын түлөө тэмсэхэ гээшэ бидэнэй тон шухала зорилго болоно.

Г. Дондуков, «Эрдэм» совхозой 5-дахи отделениин гүүртые даагша.

Мухаршэбэр.

Һү ехээр һаахын түлөө тэмсэхэ

Ойрын жэлнүүдтэ мал ажалһаа абтадаг эдеэ хоолой хүн бүхэндэ хүртэсын талаар Америкые хүсөөд, ахин гараха гэһэн бүгэдэарадай түүхэтэ мүрысөөндэ оролсоһон Түнхэнэй аймагай колхозууд энэ жэлдэ нёдондоноймһоо һураггүй ехэ һү һааха зорилготой юм. Жэшээлхэдэ, эндэхи һаалишад үнеэн бүриһөө 1500 литр һү һааха социалистическэ уялга абаа һэн. Мүнөө энэ уялгаяа аймагай зарим түрүү колхозууд амжалтатайгаар дүүргэжэ байнхай.

Энэ талаар Толтойн сомоной 17 партсъездын нэрэмжэтэ колхозой правлени, партийна организациин ябуулжа байһан ажал хүдэлмэри илангаяа һайшаалтай. Тус колхоздо һү ехээр һаахын түлөө дэлгэрһэн малшадай дундахи социалистическэ мүрысөөнэй дүн 5—10 хоноод, һара бүри гаргагдажа, мүрысөөндэ түрүүлһэн һаалишад, мал адуулагшад урмашуулагдадаг, тэдэнэй дүй дүршэл олоной дунда дэлгэрүүлэгдэжэ байдаг заншалтай. Иигэжэ эндэ һү ехээр һаадаг хорёод һаалишад тоологдоно. Мүнөө эдэ һаалишад барандаа абаһан уялгаяа эрхэ бэшэ дүүргэхын түлөө тэмсэнэ. Эдэнэр зунай һарануудта үнеэн бүхэнһөө бүри ехэ һү абахаар шиидэнхэй. Мүнөө 5 һарын дүнгөөр һаалишад А. Садыева 1314 литр, Е. Жадагаева—1231, Евг. Попова — 1056, С. Ангаскиева 922 литр һү һаажа, мүрысөөндэ түрүүлээ. Тус колхоз 5 һара соо һү һаалгаар хахад жэлэйнгээ түсэбые 165 процент дүүргэжэ, аймаг соогоо түрүү һуури эзэлээд, КПСС-эй айкомой, аймгүйсэдкомой дамжуулгын Улаан тугта хүртэнхэй. Гадна, колхозой комсомол-залуушуулай гүүртын һаалишад аймагай залуу малшадай дунда мүн лэ түрүү һуури эзэлээ. Эндэ залуу һаалишад ВЛКСМ-эй 40 жэлэй ойн үдэртэ абаһан социалистическэ уялгаяа үлүүлэн дүүргэхээр зоригжонхой.

Һү ехээр һаахын түлөө мүрысөөндэ томохон колхозуудай нэгэн — «Сибиряк» артелиин малшад эсэшэ сусашагүйгөөр шармайн оролсоно. Таба һарын дүнгөөр, жэшээлхэдэ, колхозой һаалишад Г. Бутакова, М. Разгильдеева, Р. Козлова тус тустаа 816—700 литр хүрэтэр һаанхай. Энэ колхоз һү тушааха, худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэб баһал дүүргээ юм.

Тоорын сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхозойхид нёдондоной энэ үеынхиһөө һураггүй ехэ һү һаагаад, һү һаалгаяа улам дээшэлүүлжэ байнхай.

Жэмһэгэй «Путь Ленина» колхозой (түрүүлэгшэнь нүхэр Ш. Д. Ускеев, парторганизациин секретарь нүхэр Г. М. Сыренов) һаалишад, мал адуулагшад зунай сагта һү бүри элбэг ехээр һааха дээшэлүүлэгдэһэн социалистическэ уялга абажа, Түнхэнэй сельсоведэй «Сибиряк» колхозые социалистическэ мүрысөөндэ уряа.

Тус колхозой малшад зунай июнь һарада 250 литрһээ бага бэшэ, июльдэ — 270, август соо — 240, сентябрьда 150 литрһээ бага бэшэ һү үнеэн бүриһөө һааха зорилго урдаа табинхай.

Энэ зорилгоёо амжалтатайгаар дүүргэхын тулада һаалишан болон мал адуулагша бүхэн зунай сагта үнеэдээ һайнаар харууһалха, эдеэлүүлхын түлөө тэмсэнэ.

Эндэ мал адуулагшадаар дүй дүршэлтэй хүнүүд — С. Гыргенов, С. Манзаев, В. Соктоев, Ж. Аюшеев гэгшэд томилогдоо. Эдэнэр бэлшээриингээ газарые зүбөөр хубаарилан, малаа шадамар бэрхээр адуулдаг байна.

Мүн зунай июль, август, сентябрь һаранuудта һаамхай үнеэн бүридэ 20—25 килограмм ногоон тэжээл эдюулжэ, һаахын тулада эндэ фермэ, гүүртэ шадар хамта 100 га газарта зелёнко таригданхай.

Гадна, эндэ үнеэдые һаахадаа зоотехническэ һургаал заабариин ёһоор дэлэнгынь нидхэрдэг, угаадаг, һүнэй тоһолигые дээшэлүүлхын тула оролдодог. Һаалишад зундаа үнеэдээ ороондо оруулха, малдаа тэжээл бэлдэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаха юм.

Колхозой партийна организаци малшадай дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри бүри һайнаар ябуулха, ажалай түрүү дүй дүршэл, хүдөө ажахын эрдэм ухаанай һургаал үргэнөөр дэлгэрүүлхэ хүдэлмэри саг үргэлжэ ябуулжа байна. Табаарба хоноод лэ мүрысөөнэй дүн соголонгдожо, түрүүшүүл хүндэлэлэй самбарта, ханын газетэдэ харуулагдажа байха юм. Мүн түрүү һаалишад мал адуулагшадта дамжуулгын тугхан, түрүү гүүртэ, фермэдэ колхозой правлени, парторганизациин дамжуулгын Улаан туг барюулагдаха. Тиихэдэ мүрысөөнэй һарын дүн гаргахадаа, «Малшадай үдэр» үнгэргэжэ байдаг юм.

Иигэжэ путь-ленинэйхид Агууехэ Октябриин һайндэр болотор гүрэндэ һү тушааха жэлэйнгээ түсэб дүүргэхэ зорилго табинхай.

Гэхэтэй хамта, илангаяа зунай сагта һү элбэг дэлбэгээр һааха хэрэгтэ аймагай зарим колхозууд харюусалга багатайгаар хандана гэжэ тэмдэглэмээр. Һүүлэй үедэ зарим колхозуудта хабарайнгаа тарилгын хүдэлмэридэ дашуураад, һү һаалгаяа дээшэлүүлхын түлөө оролдоогүй, фермэ, гүүртын ажал һайн хиналтада табяагүй. Тиимэһээ аймагай колхозуудта бүхы дээрээ таба һара соо үнеэн бүриһөө ойролоол 400 гаран литр һүн һаагдаа.

«Знамя» колхоздо партийна организаци малшадай дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри тон һулаар ябуулна. Эндэ малшадай дунда социалистическэ мүрысөөн эмхидхэгдэнэгүй, түрүү дүй дүршэл дэлгэрүүлэгдэнэгүй. Малшадай гүүртэ, фермэ, бригаданuудта элидхэл, лекци, хөөрэлдөөн оройдоошье үнгэргэгдэнэгүй. Ханын газетэ, «Дайшалхы хуудаһан» гэхэ мэтэ огто мартагдашанхай шахуу.

Иимэһээ «Знамя» колхозойхид һү һаалгаараа аймаг доторoo гээгдэжэ ябаһаниинь гайхалгүй.

А. Мангатханов.

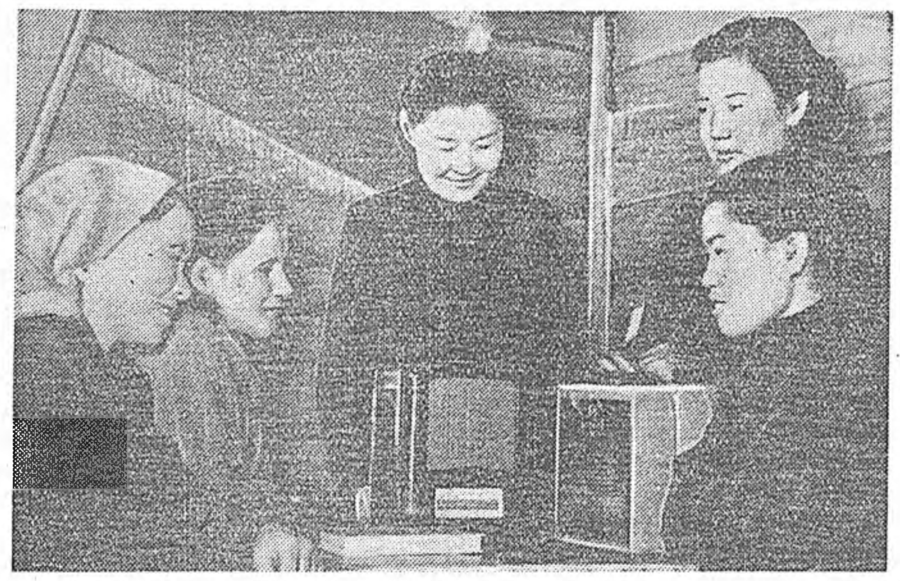

Иволгын аймагай «Улаан Оронго» колхозой эрхим һаалишан Ринчин Дамбиевна Батуева үнеэ һаажа байна.

А. Мантаевай фото.

Дунда һургуули дүүргэһэн залуушуул!

Танай урда ажабайдалай арюухан зам нээгдэнхэй

Нёдондо эгээл энэ үедэ Улан-Удын бурят дунда интернат-һургуулиин 10-дахи класс дүүргэгшэд хүдөө гаража, ажаллаха гэжэ шиидэһэн юм.

Уданшьегүй болбосоролой аттестадтай залуухан хүбүүд, басагад һая эмхидхэгдэһэн Хориин совхоздо ажаллахаар хүрэжэ, ерээ бэлэй.

Зураг дээрэ: һаалишад В. Гомзякова, К. Капустина, нёдондо 10-дахиие дүүргээд ерэһэн һаалишад С. Мухужуева, Ц. Дондокова, Л. Генинова гэгшэд шагналда абаһан радиоприёмнигоорoo сүлөөтэй сагтаа һонирхолтой дамжуулга шагнажа байна.

А. Антоновой фототекст.

БОЛБОСОРОЛОЙ АТТЕСТАТ АБАБАД

Хориин дунда һургуулида түрэлхид, багшанар, айлшад олоороо сугларжа, 10-дахи класс дүүргэгшэдые амаршалба. Болбосоролой аттестат абаһан 51 хүнэй 13-ниинь трактор жолоодохо үнэмшэлгэтэйгөөр һургууляа дүүргэбэ.

Һурагшадай нэгэ нэгээрээ һубарилдан ошожо, болбосоролой аттестат абахадань, сугларагшад нэрьемэ альга ташалгаар тэдэниие амаршалаа.

Вечер дээрэ РСФСР-эй габьяата багша И. Г. Дадуев, ВЛКСМ-эй айкомой секретарь В. П. Носырев, түрэлхидэй дундаһаа Хориин совхозой хүдэлмэришэн нүхэр Панченко гэгшэд амаршалгын халуун үгэнүүдые хэлэжэ, саашадаа ажал хүдэлмэри дээрэ зоригтой һайнаар хүдэлмэрилхыень залуушуулда хүсэбэ.

Удаань һурагшадай наада зугаа болоо.

К. Жалсараев.

Ториин һургуулиинхидһаа жэшээ абагты!

Ториин дунда һургуули эдэ үдэрнүүдтэ һайндэрэйхсэр гоёон шэмэглэгдэнхэй. Болбосоролой аттестат абахын тула эндэ 49 һурагшад шалгалтаяа үгэжэ байба.

Һуралсалай талые цаадаг багша Владимир Ефимович Шулуновтой физикын кабинет соо техникэ шудалха кружогойхидой дунда байхадань уулзабабди. Эдир техникүүдэй республиканска выставкэдэ түхэрэлгэ дүүрэхэ дүтэлжэ байба. Һурагшад өөһэдынгөө дархалһан элдэб зүйлнүүдые шалгажа үзэнэ, һэльбэнэ, заһана.

Тэдээнһээ эдир натуралистнууд баһал гээгдэнэгүй. Тэдэнэр энэ жэлдэ багшанартаяа һуралсалай-туршалгын талмай дээрээ сэсэглэдэг, жэмэстэ модонуудые һуулгаа. 4,5 га газар дээрэ хартаабха таряа, мүнөө ургамалай элдэб дайсад — хорхой шумуултай тэмсэжэ байна.

Арбадахи классайхид бүри эртэ хабар байхада түрэл һургуулидаа мүнхэ дурасхал болгожо, модонуудые таряад, тэдэниие харууһалхыень нэгэдэхи классайхидта даалгажа үгэһэн юм. Мүнөө һуралсалай-туршалгын талмай дээрэ багашуул олоороо обооролдоно. Эдэмнай нэгэдэхи классайхид өөһэд өөһэдынгөө модонуудые харууһалжа, уһалжа байба. Тэдэнэрэй хүдэлмэриие биологиин багша шалгана.

Ториин дунда һургуулиин һурагшадай коллектив намар болотор 1500 шубуунай дальбараа дэгжээхэ уялга абанхай. Һурагшадай олонхинь зунайнгаа амаралта үнгэргэхэ үедөө элдэб ажал хэнэ. Һурагша бүхэн эндэхи колхоздоо гурба, гурбанһаа дээшэшье дальбараа дэгжээнэ. 5-дахи «а» классай пионернүүд Дементьева, Анисимова, Дроздова арба-арбан дальбараа, 5-дахи «в» классайхид Юра Тугаринов, Коля Карадаев, Володя Еланов, Модоров болон бусад 15—15 дальбараа харууһална.

Түрэлхидэй, олониитын, тэрэшэлэн һурагшадай хүсөөр һургуулиин материальна база бэхижүүлхэ тусхай түсэб табигданхай. Һургуулиин директор Дондок Дабаев элдэб годируубэдирүү зурлаатай саарһа гартаа барьяад байба.

— Һуралсалай мастерской бүхы

10 класс дүүргэгшэд ажалда гараханЬ

заабариинь ёһоор барижа эхилхэмнай. Биднэртэ түрэлхид туһална. Колхозууд цемент, барилгын модо үгэнэ. Аймагай центрын предприятинууд болон эмхи зургаанууд барилгын хэрэгсэлнүүдые зөөхэ машинаар хангана. Аймагай центрын залуушуул, ахалагша классайхид мастерской барилсаха юм,—гэжэ һургуулиин директор хөөрэнэ.

Һуралсалай шэнэ жэлэй эхилтэр Ториин һургуулиин һайнаар түхеэрэгдэһэн мастерскойтой болохонь сохомтой. Юуб гэхэдэ, мүнөө бэлэдхэлэй хүдэлмэри эршэтэйгээр ябажа байна.

Һургуулида һайшаалтай элдэб һонинууд боложол байдаг. 10-дахи «б» классай комсомолшууд Галя Слесарева, Зина Валетина гэгшэд ВЛКСМ-эй XIII съездын шиидхэбэритэй танилсаад байхадаа, һургууляа дүүргээд, колхоз ошожо хүдэлхэ гэжэ шиидэһэн юм. Эдэ хоёр басагадай үүсхэлые һургуулиин дирекци, партийна организаци һайшаагаа һэн. Уданшьегүй колхоздо һайн дураараа ошожо хүдэлхэ хүбүүд, басагад бүри олошорбо. 10-дахиие мүнөө дүүргэжэ байһан Зина Норбоева, Александр Тумуров, Вера Красикова, Надя Гансарунова, Ада Тугаринова болон бусад «Заветы Ильича» колхозой һүнэй-товарна фермэ дээрэ, Савелий Осокин, Иннокентий Харланов, Валя Семенова, Иван Сергеев, Иннокентий Мельников болон бусад «Улаан Тори» гэжэ колхоздо ошожо ажаллахаар шиидэһэн байна.

Бүри һаяхан арбадахи классайхидай хамтын суглаан болобо. Тэрэ суглаанда багшанарһаа гадна, партиин айкомой секретарь нүхэр Марков, ВЛКСМ-эй айкомой секретарь нүхэр Кухто, «Улаан Тори» колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Бадмажапов, «Заветы Ильича» колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Модоров болон бусад байлсаа.

Арбадахи классайхид үгэ хэлэхэдээ, һургуулимнай эрдэм номдо һургаха талаар ехэ юумэ хээ гэжэ тэмдэглээд, нэгэн дуугаар бултадаа колхоздо ошожо, ажал хүдэлмэри хэжэ, ажабайдалай арюун замда орохомнай гэжэ мэдүүлбэ. Тиигэжэ болбосоролой аттестадтай болоод, арбадахи «б» классайхид «Улаан Тори», арбадахи «а» классайхид «Заветы Ильича» колхоз ошожо, мал ажал дээрэ хүдэлхөөр шиидэ. Тэдэнэр һаалишад, хонишод, барилгашад болохо, һүнэй-товарна фермэ даажа абаха юм. Хүбүүдынь барилгашадай бригада болоод, ухэрэй, хониной байранuудые барихань. Тэдэнэй ажалда мэргэжэлтэй колхознигууд, техник-барилгашад, зоотехнигүүд туһалха байна.

«Улаан Тори» колхоз залуу колхознигуудые хүлеэн абахаар үнинэй бэлдэнхэй. Тэдэнэй байха хамтын байра, мебель, тусхай хубсаһан, хүгжэмэй болон спортивна элдэб хэрэгсэлнүүд бэлэн болгогдожо байнхай. Залуу колхознигууд һара бүхэндэ салин хүлһэсэ абадаг байха.

Эдэ үдэрнүүдтэ Ториин һургуули иимэ һонинтой байна.

М. Мангадаев, БМАССР-эй Гэгээрэлэй министерствын инспектор.

БМАССР-эй 35 жэлэй ойдо

Бурят-Монголой партийно-советскэ хэблэлэй түүхэһээ

1918 оной июниин 7-до Дээдэ-Үдэ хотодо «Вестник Советов Прибайкалья» гэжэ тон түрүүшын советскэ газетэ гаража эхилээ һэн. Энэ хадаа Байгал шадархи нютагуудай түб хубисхалта засаг бологшо Прибайкалиин хүдэлмэришэд, таряашад болон солдадуудай депутадуудай Соведэй неделидээ гурба дахин гаргадаг газетэ байгаа.

«Хүдэлмэришэд, таряашадта өөрын газетэ эдихэ хилээмэн, амилха агаар, тэрэлтүүлхэ наран шэнги хэрэгтэй болоод байна,—гэжэ тус газетэ ажалшан арадта хандаа һэн. —Харанхы балар хүдөө нютагуудта ажаһуудаг зондо манай газетэ Совет засагай уг зорилгые үнэн зүбөөр ойлгуулжа үгэхэ юм». Богонихон хугасаа соо гарабашье, «Вестник Советов Прибайкалья» газетэ советскэ правительствын эб найрамдал тогтоожо, шуһата дайн сэрэгые болюулха, үгытэй ядуу таряашадта эдлүүриин газар үгэхэ, урдань хаанай засагта дарлуулжа байһан бага үндэһэтэниие оронойнгоо бүхы арад зонтой нэгэн адли тэгшэ эрхэтэй болгохо тухай тогтоолнуудые хото, хүдөөгэй олониитэ ажалшадта ойлгуулжа үгэдэг байгаа.

Тэрэ оной июль—август һарануудта Сибириин Соведүүдэй гүйсэдхэхэ түб хорооной «Центро-Сибирь», фронт шадарай сэрэгэй «Красноармеец», плендэ ороһон хариин сэрэгшэд-интернационалистнуудай «Мировая революция» гэһэн газетэнүүд мүн Дээдэ-Үдэдэ гарадаг һэн. Тус газетэнүүд революциин хорото дайсадтай тэмсэлдэ Байгал шадарай арад зониие элсүүлгын талаар горьтойхон үүргэ дүүргээ.

Августын 18-да «Вестник Советов Прибайкалья», «Центро-Сибирь» газетэнүүдэй һүүлшын номер гараһан байна. Харин августын 20-до Дээдэ-Үдэ хотые чехословацка корпусой, Сибириин сагаантанай отрядууд эзэлжэ, граждан дайнай, мүн хариин сэрэгэй эзэмдэлгын үедэ бүхэли жэл хахад тухай Бурят-Монголдо советскэ хэблэл гараагүй юм. Зүгөөр, 1918 оной ноябрь соо РКП(б)-гэй Дээдэ-Үдын нюуса комитет эмхидхэгдэжэ, нюуса типографиин листовко, прокламаци гаргажа, тараадаг байгаа.

Харин 1920 оной январиин 25—30-да Бичура тосхондо болоһон Байгалай зүүн бэеын ажалша зоной съезд дээрэ һунгагдаһан Прибайкалиин Соведүүдэй гүйсэдхэхэ түб хороон февралиин 29-дэ «Известия ЦИК Советов Прибайкалья» гэжэ газетын түрүүшын номерые Тарбагатай тосхондо гаргаа бэлэй. Тэрэ гэһээр минии хэдэхэн хоног үнгэрһэн хойно мартын 2-то Дээдэ-Үдэ хотые партизанска отрядууд, Улаан сэрэгэй частьнууд сагаантанһаа, японско булимтарагшадһаа сүлөөлөө һэн. Тиихэдэнь эндэ дахин советскэ хэблэл эмхидхэхэ арга олдожо, мартын 12-то РКП(б)-гэй Дээдэ-Үдын комитет «Рабочий и крестьянин Прибайкалья» гэжэ газетэ гаргажа захалаа юм. Энэ хадаа советскэ засагай тогтоһонһоо хойшо Бурят-Монголдо гараһан тон түрүүшын партийна газетэ болоно.

1920 оной апрелиин 6-да Прибайкалиин ажалшан арадай, партизануудай съезд дээрэ Алас Дурна хизаарай «буферна» республика тогтоогдожо, Дээдэ-Үдэ тэрэнэй түрүүшын ниислэл хото болоһон байгаа. Тиигэжэ Байгал болон Сэлэнгэ мүрэнһөө зүүн тээхи бүхы газар дайда тус республикын мэдэлдэ ороо һэн. ДВР-эй бүхы ажал ябуулгые саг үргэлжэ хүтэлбэрилжэ байхын тула 1920 ондо РКП(б)-гэй ЦК өөртөө сэхэ мэдэлтэй түсхай Дальбюро эмхидхэһэн байгаа. Апрелиин 16-һаа эхилэн «Рабочий и крестьянин Прибайкалья» газетын орондо РКП(б)-гэй ЦК-гэй Дальбюрогой Дээдэ-Үдын комитет «Дальне-Восточная правда» гаргадаг болоо һэн. Тэрээнһээ гадна, эндэ «Известия политотдела», «Красный Восток», «Народоармеец». болон «Боец» гэһэн газетэнүүд гаргагдадаг байгаа. Эдэ газетэнүүд үгытэй, дунда шадалтай таряашадта Октябрьска революциин ашаар ажалшан арад зоной тогтооһон Совет засаг танда ёһотойл эб найрамдал, эрхэ сүлөө, зол жаргал олгохо гэжэ ойлгуулдаг байгаа.

Мүн 1920 ондо 5-дахи армиин политотдел Эрхүү хотодо «Дүлэн» («Пламя») гэжэ журнал бурят-монгол хэлэн дээрэ гаргаа. Тэрэниие бэлэдхэлгэдэ хожомынь Чехословакиин мэдээжэ уранзохёолшо болоһон коммунист Ярослав Гашек эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан байна. Тэрэ хадаа бурят-монгол хэлэн дээрэ тон түрүүн гараһан советскэ журнал болоно.

Тэрэшэлэн 1920 ондо Троицкосавск хотодо «Известия Троицкосавского ревкома», «Соха и молот», РКП(б)-гэй Баргажанай организаци «Голос тайги» гэһэн газетэнүүдые гаргаһан байна.

1920 оной намар ДВР-эй правительствын Дээдэ-Үдэһээ Чита нүүхэдэнь, тус республикын болон сэрэгэй газетэнүүд мүн лэ тэндэ гарадаг болоо һэн. Харин Дээдэ-Үдэдэ ноябриин һүүл багаар Прибайкальска ревком «Прибайкалье», декабриин 1-һээ РКП(б)-гэй губбюро «Красное Прибайкалье» гэжэ газетэнүүдые хэблэжэ эхилээ. Энэ үедэмнай политическэ, тусхай мэргэжэлтэй журналистнуудай хомор, мүнгэн зөөри болон саарһанай дутадаг, типографиин гаргашын ехэ дээрэһээ хүдэлмэришэн-таряашан олониитын эрилтые дүүрэн хангаһан газетэ олоор гаргахань тон бэрхэшээлтэй байгаа бшуу. Тиимэһээнь РКП(б)-гэй Прибайкальска обком эдэ хоёр газетые нэгэдүүлжэ, 1921 оной октябриин 12-һоо эхилэн «Прибайкальская правда» гэжэ үдэр бүри гарадаг олониитэ зоной уншаха газетэтэй болоо һэн.

ДВР-дэхи Бурят-Монголой автономно областиин управлени 1920 оной декабриин 20-до «Шэнэ байдал» гэжэ газетэ бурят-монгол хэлэн дээрэ гаргажа эхилээ. Энэ газетэ түрүүшээр хоёр неделидээ нэгэ, 1921 оной майһаа эхилэн неделидээ нэгэ дахин гарадаг байгаа. Орой хамта 40 гаран номер гараһан байха. Мүн РСФСР-эй автономно областьдо РКП(б)-гэй Бурят-Монголой обком, Бурревком «Красный Бурят-Монгол» газетэород хэлэн дээрэ 1922 оной январиин 14-һөө неделидэ нэгэ дахин гаргадаг байба.

Харин Байгал шадарай эдэ хоёр автономно областьнуудай нэгэдэжэ, Бурят-Монголой АССР-эй тогтоходонь 1923 оной сентябриин 4-дэ «Прибайкальская правда», «Красный Бурят-Монгол» газетэнүүд ниилэжэ, «Бурят-Монгольская правда» газетэ эмхидхэгдээ. Энэ республиканска түрүүшын партийна газетын редактораар урдань «Красный Бурят-Монголой» редактор ябаһан, 1917 онһоо хойшо РКП(б)-гэй гэшүүн Г. Мулаков томилогдоо һэн.

Бурят-Монголой автономно республикын тогтоходо «Шэнэ байдал» газетын редакци болон типографи август һарын һүүл багаар Читэһээ Дээдэ-Үдэ зөөжэ ерээ. Харин эндэ тус газетын нэгэ эгээл һүүлшын номер гаража, тэрэнэй һуури дээрэ Бурреспубликын ревкомой, мүн РКП(б)-гэй Бурбюрогой орган «Бурят-Монголой үнэн» газетэ октябриин 10-һаа неделидээ нэгэ дахин гаража эхилһэн байгаа. Энэ газетын түрүүшын редактор А. Амагаев болоһон юм.

Имагтал «Бурят-Монголой үнэнһөө» эхилэн лэ үндэһэн хэлэн дээрэ газетэ удха найруулгынгаашье талаар һайнаар, нэгэшье таһалгаряагүйгөөр гарадаг боложо, арад зоной ухаан бодолдо шэнэ социалистическэ ёһо нэбтэрүүлэн хүгжөөхэ, шэнэ байдал тогтоохо хэрэгтэ хүсыень элсүүлхэ партиин хурса зэбсэг болоо бшуу. «Бурят-Монголой үнэн» хадаа бурят-монгол хэлэн дээрээ гараһан түрүүшын партийна газетэ болоно.

Тиигэжэ Коммунистическэ партиин, В. И. Ленинэй национальна политикые тон сэсэн мэргэнээр ябуулһанай ашаар бурят-монгол ажалшан арад өөрынгөө үндэһэн хэлэн дээрэ соёл болбосорол, тэрэнэй шухала һалбари бологшо хэблэл үргэн далайсатайгаар хүгжөөхэ, арад түмэнөө гэгээрүүлхэ аргатай болоо бшуу.

Зүгөөр, урданшье бурят-монгол хэлэн дээрэ газетэ толилхо һэдэлгэ гаргаһан байна. Жэшээнь, 1896—97 онуудта Чита хотодо П. А. Бадмаев «Зүүн хизаарай ажабайдал» («Жизнь на Восточной окраине»), мүн эндэ 1916—18 онуудта Забайкалиин Коопсоюз «Хамтын үгэ» («Кооперативное слово») гэһэн газетэнүүдые, 1919 ондо бурядай национальна комитет «Бурят-Монголой дума» гэжэ журнал гаргаад үзөө. Теэд эдэнь үргэн ниитэ арад зондо зорюулагдаһан бэшэ, харин өөһэдынгөө нэрэ соло алдаршуулха гэһэн буржуазна националистнуудай үзэл баримталһан хэблэл байһан хойноо бурят зониие һонирхуулаашьегүй, тэдэнэй дунда дэлгэрээшьегүй дээрэһээ уданшьегүй толилогдохоёо болиһон байна.

«Бурят-Монгольская правда», «Бурят-Монголой үнэн» газетэнүүдэй гараһанһаа хойшо республика

(Түгэсхэлынь 4-дэхи нюурта).

Чимит ЦЫДЕНДАМБАЕВ

ХАРИИН ГАЗАРТА

Рассказ

★ ★

Гэнтэ мэдэн гэхэдээ, хаб харанхы амбаар соогоо хэбтэжэ байба. Мүндэр орожо байна бэшэ, харин Елбуу үбгэнэйнь хүндэ нюдарга дала мүрэ дээгүүрнь забдагүй буужа байба.

— Бодыш... Үдэ наран болотор унташообди... Хүн зон юун гэлсэхэнь гээшэб!.. Яаһан унтаана эмэ гээшэбши, — гэжэ үбгэниинь сухалдан ганирна.

Тэбдэжэ мэгдэһэн Димидмаа яаража хубсалаад, газаа гаража, нюур гараа бушуу угааба. Наран ехэл дээрэ гарашанхай, айхабтар халуугаар шаража байгаа. Гэрэйнь урдахи зүлгэ ногоон дээрэ хүршэ айлнуудай һамгад, басагад, үдэртөө сүлөөтэй үбгэд сугларшанхай — халуун наранда жаргатараа шаруулжа һуунад. Тэндэ һуугшадай дунда залуу хүбүүд, басагадшье бии: һүни газаагуур ерэжэ доромжолһон, наадалһаншье зариман эдээн соо һуулсанал ёһотой.

— Бэритэй болоходоо бэсэ үргүүлхэш гэжэ хүнүүдэй хэлсэхэдэ, нээрээшье тиимэ юм гү гэжэ һанажа һуугаа һэм... Бэрие буулгаашье һаа, хуушанайхиһаа хубилжа, хурга гараа амаруулһан юумэмнии харагданагүй даа... Мүнөөхил һаадаг хорёод үнеэдээ гансаараа һааһан лэ зандааб. Айлай бэридэл адли хара эртүүр бодоод, һард шурд гээд хүдэлхэ бэри хаанаһаа намда дайралдаха һэм,—гэжэ палхагар эхэнь сугларһан зондо ехэл хабархажа хөөрэнэ.

Орой болотор унташаһандаа айхабтар ехэ зэмэтэй болоһон Димидмаа яаха хээхэеэшье мэдэнэгүй. Палхагар хара нюуртай эхынгээ тиигэжэ хэлэхэдэнь амаараа үгэ хэлэхэһээ гадна, баһа заха үзүүргүй ута жолоо асараад, хоёр хүлыень ябахаяа болитор тушажа, хоёр гарыень хүдэлхэсэ болитор хүрмэжэ байһандал адли... Дээрэ гарашаһан наран яагаашье шангаар шаранаб? Гэшхэжэ байһан газарынь наранда хэмгүй ехээр шарагдашаһан байжа, хоёр хүлэйнь ула шатажал, шатажал байна.

Гансашье сонхогүй, ханза хайрсагтал бүтүү амбаар соо Димидмаагай унташаһан һамбаанда газаа сугларһан хүнүүд юушье хэлэнэгүй. Магад, эхэнь эдэ зониие зорюута суглуулаа гээшэ хү? «Зүб, зүб... Унтаана муу бэритэй болоот» гэлдээд, нэгэн дуугаар дарьяшаха сагаа хүлеэжэ, бултадаа арбан шүдэ хам һуунал хэбэртэй. Гансал палхагар хара эхэнь хуби золгүй бэриеэ муушална.

— Намһаа муушье үүхи мохоошье хүбүүдтэй зарим нэгэ хүршэ айлнуудни бэриһээл һайн бэритэй болоод, жаргажа бургажа һуугша даа. Би ямаршьегүй хүбүүтэй хүн аад, тапхын таглаадаһан, хамсын халааһан болохогүй үхинөөр дайралдашоод лэ, бэриингээ бага үдэ болотор унтаад һэрихыень хүлеэжэ һууналби даа.

«Эндэ һуугшадһаа хэмнай муушье, үүхи мохоошье хүбүүтэй аад, һайн бэритэй болоо юм? Хэнэймнай хүбүүе дайража хэлэнэбтэ гэлдэгшэ аа гү» гэжэ Димидмаа хүлеэбэ. Теэд нэгэшье аман тиигэжэ ангайбагүй, нэгэшье хэлэн тиимэ үгэ хэлэжэ эрьеэлдэбэгүй.

Энэ багай хүн бултадаа үгэ хүгшэгүй, үхибүү залуугүй энэ палхагар хара эжыһээмнай өөрынь гандагар хүбүүнэй айһандал адляар айдаг лэ ха юм даа. Энэ һамганай юуншье гэжэ хэлээ һаа, урдаһаань ама гараха хүн үгы ха юм даа гэжэ Димидмаа бодожо байба. Иимэ хаданьэнэ шэнэ эхын хэдышье хараал хэлээ һаа, буруушааха хэн энэ нютагта олдохоб даа? Энэ палхагар һамганай шорын үзүүртэ амидыгаар хадхаад, галда сонгоожошье байгаа һаа, хариһаа ерэһэн шэнэ бэрие хэн абаха абархаб даа гэжэ Димидмаа үйдана.

Ангашаһан, далан халааһатай шара тэрлигтэй, оройдоо залаагүй тойруубша малгайтай нэгэ шабганса хүн зоной захада һууна. Энэ шабганса борсодол адли боложо хаташанхай. Хэды тиибэшье, шэртэһэн шандааһан бэстэйхэн. Аман соонь айхабтар утаар харагдаһан ганса шара шүдэн. Һамгад, басагадшье, үбгэдшье абла аниргүй, зариманиинь утаһа ээрэнэ, шүрбэһэ томоно, нүгөөдүүлынь маани уншажа, эрхи татана. Магад маани уншажа амаяа хүдэлгөөгүй, харин «ум маани пад май хум... Ум маани пад май хум» гэхын орондо: «Унтаана хамнай даа... Унтаана хамнай даа» гэжэл амаяа хүдэлгэжэ, арба, хори, зуу, мянга удаа хашаргүйгөөр дабтажал, дабтажал һуунад гээшэ гү?

Эгээ энэ үедэ ганса шара шүдэтэй, шара шабганса дуугарба.

— Хүн анханһаа унтаана түрэдэггүй юм... Үни удаан унтаагүй, үргэһэ нойргүй ябаһан бэриин гэнэ боложо орой болотор унташаһанда ямар гайхал байха юм? Ши Пэлмаа өөрөөшье хоёр басагадтай һамган ха юмши... Өөрыншни түрэһэн Одомаа Жаадай хоёршни мүнөө арбаадтайнууд болохсёо ябана... Шиниин хатажа аргал болоод, бутаржа хохир болоод, газар үтэгжүүлжэ үрдеэдүй байтар, эдэ хоёр басагадшни, энэ бэриншни зэргэ болошохол... Али ши эдэ хоёр басагадаа гэртээ хэжэ, бурха тахиһандал тахижа һууха хүн гүш? Эдэ хоёройнгоо хожомоо ямар айлай бэри боложо, ямар хүндэ ошохыень мэдэнэгүй бэшэ гүш? Али урдаа мэдэлтэй хүн гүш? Пэлмаа, ши өөрөөшье хүхэ зүү хүндэлэн хадхажа шадахагүй басаган эндэ ерээ бэшэ һэн гүш? Тиихэдэ, арбан зургаатайдаа хүнэй һамган болошоод байхадаа, Норполой эжы, халааһа табилсажа үгыт гэжэ үбгэнэйнгөө хүдэһэн үмэдэ тэбэрижэ намда өрөө бэшэ һэн гүш? Үни болоо хаданьдууһан мартажархёо гүш? Энэ Димидмаатнай гэртээ баһал эрхэ һайхан үринь байһан байхал даа. Танай өөрынтнай басагадһаа—Одомаа Жаадай хоёрһоошье эрхэ басаган байһан байха. Теэд, гэнтэ хариин газарта хүрэжэ ерэшоод, зүг шэгээ алдажархёод, танихатай танихагүй зоной дунда орошоод байна ха юм даа... Зунай һүни богони ха юм. Эсэһэн сусаһан баарһантнай ониихо онгоошхогүй амбаартаа унташоол ха юм. «Унтаана, унтаана» гэлдэжэ байжа шэбир һабир гэхэдэ, муу нэрэ зүүлгэжэ байжа оодоролдохотнай зүб гээшэ гү? Өөрынгөө тархида байһан бөөһэ харaагүй аад, хүнэй тархида байһан хюурһа хаража ябажа гүйлдэхэ хэрэгынь үгы даа.

Ойро тойрон абла аниргүй болошобо. «Танай бэри бэшэ, минии бэри.. Бэрисэ яахадамнишье минии дуран даа» гэжэ эхилээд лэ палхагар хара эхэмни ганиршахань бэзэ гэжэ Димидмаа хүлеэбэ. Теэд, палхагар хара эхэнь уралаа хабшаад, дуугай һуужал байба. Һайн зантай энэ шабганса үнэн сэхэ үгынгөө утаһануудаар эхынь урал амыс туламай хахархай оёһондол оёжорхибо гү?

— Нээрээл тиимэ гээшэ!

— Хэнэйшье үри үбдэхэ мяхатай, улдэхэ хототой...

— Норполой эжын хэлээшэ ехэл зүб...

— Хэмнайшье хадаа анхан харида үгтэшоод үйдажа гашуудажа, үйлажа бархиржал ябаһан байхабди. Үхибүүдтэй боложо түбхинэхэдөө, хүндэтэй ямбатай, абгай хээтэй зон болоол бэшэ гүбди?

— Бэри манайда ошоорой зүү... Манай гэр тэрүү тэрээхэн...

— Харахада шэг шарайгааршье һайхан, сэдьхэл зүрхөөршье урихан үри байна даа.—Хүнэй һайхан, сэнгүй үнэтэй үри ха юм... Эхэнь сэдьхэлээ үбдэжэл байгаа ёһотой, — гэхэ мэтын үгэнүүд эндэ тэндэһээнь дуулдана.

— Орой болотор унтаа гэжэ зэмэлээгүйб. Эртэ бодожо үнеэдээ һаалсаагүй гэжэ шоо үзөөб, — гэжэ Пэлмаа эхэнь тон ондоо, намдуу хоолойгоор бэеэ сагааруулна.

Шара дэгэлтэй, тойруубша малгайтай, хатааһан борсодол ташарайгүй заахан шабгансын эдэ зон соо һуужа байһаниинь ямар һайн гээшэб... Хэрбээ энэ шабгансын эндэ байгаагүй һаа, палхагар хара эхэнь үшөө юун гэжэ галхааха туляаха байгааб! Эндэ һуугшад Димидмаада «унтаана бэри» гэжэ нэрэ заатагүй үгэхэл һэн. Тиихэдэ хэншье Димидмаа гэжэ нэрлэхэгүй һэн ха. Һайн һайхан сэдьхэлтэй хүнүүдэй нютаг бүхэндэ, харин энэшье нютагта байжа байһаниинь яаһан һайн гээшэб.

Орохоёо орошоод байһан нүхэн тээшэнь гансахан лэ шэгшы хургаяа һарбайгаад татажа гаргаһан, наһан соогоо өөрыень шатаахаар бадаржа эхилшоод байһан тэрэ гал дүлые нэгэ үлеэгээд унтараажа шадаһан хүн — энээхэн хүгшэн гээшэл даа. Абаһан, абарһан иимэ сэсэн хүгшэнөө Димидмаа урин һайханаар харана. Энэ хүгшэнэй мүнөө үглөөгүүр хэһэн иимэ ехэ ажалые, иимэ үнэтэй хайрлалые Димидмаа юугээр харюулжа шадахаб даа!

Түгэсхэл. Эхиниинь манай газетын июниин 26—27-ной номерто.

Зунай загаһа барилга

Байгал далай мүльһэн хушалтаяа сэлижэ, катер болон моторно онгосонуудай далайн нюруу эсхэн, иишэ тиишээ тамархань харагдана. Баргажанай аймагай Кировэй, Чапаевай нэрэмжэтэ колхозууд бараһаа урид загаһа барилгын зунай хүдэлмэри эхилэнхэй. Эдэ колхозуудай загаһашад түрүүшын 10 үдэрэй туршада бэлэдхэлэй пунктда 100 гаран центнер омоли тушаагаа.

Илангаяа Белокопытовай бригада олзо ехэтэй. Энэ бригада гансаараа 600 килограмм загаһа баряа. Тэрэшэлэн нүхэд Скосырскиин, Аюшеевэй бригаданууд һайн амжалта туйлана.

М. Ильин.

Бурят-Монголой партийно-советскэ хэблэлэй түүхэһээ

(Үргэлжэлэл)

доторнай хэблэл тон түргөөр хүгжэжэ эхилээ. Арадай ажахые һэргээн хүгжөөлгын жэлнүүдтэ РКП(б)-гэй Бурят-Монголой обком залуу таряашадай хэблэл эмхидхэлгэдэ ехэ анхарал табиһан байна. 1924 оной февралиин 16-һаа «Бурят-Монгольская правда» газетэдэ нэмэлтэ хуудаһан болгон «Бурятский комсомолец» гараһан аад, 1925 оной январиин 1-һээ тусхай амяараа газетэ болоо. Энэ жэлэй декабрьһаа эхилэн, «Залуу малшан» гэжэ комсомольско газетэ бурят-монгол хэлэн дээрэ гараа. Мүн 1925—1926 онуудта «Скотовод и пахарь» гэжэ таряашадай газетэ хэблэгдэдэг байгаа.

Республикымнай тогтоһонһоо хойшо мүн журналнуудшье толилогдожо эхилээ бшуу. Республикын ЦИК, СНК 1924 оной июнь соо «Жизнь Бурятии» гэжэ журнал, Д. Банзаровай нэрэмжэтэ эрдэмтэдэй бүлгэм удаадахи жэлһээнь «Бурятиеведение» бюллетень гаргадаг болоо һэн. Удаань «Просвещение Бурятии», «Советская Бурятия», «Социалистическое строительство Бурят-Монголии», «Вестник института культуры БМАССР», «Культура Бурятии», «Улусный коммунист» гэһэн журналнууд гарадаг болоо һэн.

Мүн бурят-монгол хэлэн дээрэ журналнууд олоор толилогдожо эхилээ. Тусхайлбал, ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой обком, эрдэмтэдэй комитет 1928—1930 онуудта «Соёлой хубисхал», Бурхангүйшүүлэй Союзай областной Совет 1928—1934 онуудта «Эрдэм ба шажан», гэгээрэлэй арадай комиссариат 1931—1933 онуудта «Бурядай гэгээрэл» гэһэн журналнуудые гаргаа. Коммунистнуудта зорюулан партиин обком 1931—1932 онуудта «Ленинэй һургаал», «Ленинэй зам» гэһэн журналнуудые хэблээ. Мүн республикын уранзохёолшод «Тэмсэлэй шэжэг» (1930—1931), бүри хожомхон «Бата зам» (1936—1937) гэжэ литературна уранһайханай журналнуудтай байгаа.

1930—1931 онуудаар республика доторнай аймагай газетэнүүд эмхидхэгдээ. Энэ үедэ «Баргузинская правда», «Аларский колхозник», «Хамтын ажалга» (Ага), «Ударник» (Кяхта), «Красный селенгинец», «Коллективист» (Мухаршэбэр) гаража эхилээ. Удаань жэл ерэхэ бүри аймагайшье предприятинуудай, МТС ба совхозуудай политотделнүүдэй олон тиражтай газетэнүүд бүри олон болоо ааб даа.

Партийно-советскэ хэблэл хадаа Бурят-Монголой республикын тогтоһон 35 жэл соо урдань үмсын ажалтай байһанород, бурят таряашадые хамтын ажалда нэгэдүүлжэ, хүдөө ажахые коллективизацилаад, колхозно байгуулалтые хүгжөөхэ. республика доторoo томо томо промышленна предприяти байгуулжа, хүсэн түгэс индустритай боложо, соёл болбосоролой революци хэжэ, удхаараа социалистическэ, маягаараа национальна культурые һалбараан бадаруулха хэрэгтэ туйлай ехэ үүргэ дүүргэһэн, мүнөөшье дүүргэжэ байна. Гушан табан жэл соо манай республика промышленностяа, хүдөө ажахыгаа, соёл культураяа хүгжөөлгын талаар айхабтар ехэ амжалта туйлаа. Жэшээнь, партийно-советскэ хэблэлые абаад үзэе. Мүнөө 3 республиканска, 23 аймагай, 2 городской, предприяти, колхоз, совхозуудта хэдэн арбаад газетэнүүдород, бурят хэлэн дээрэ, «Байгалай толон» журнал, «Агитаторой блокнот», мүн 3 институдуудта эрдэмтэдэй тэмдэглэлнүүд гаража байна.

Иимэ олон газетэ, журналнууд республикадамнай гарадагшье һаа, ажалшадай үдэр бүри ургажа байгаа ухаан сэдьхэлэй эрилтэ гүйсэд хангагдана гэжэ хэлэхэнь бэрхэтэй. Тиимэһээ газетэ, журналнуудай сашадаа улам олошорхонь лабтай бшуу. Хорёод-гушаад онуудаар гарадаг зарим журналнуудые дахин һэргээгээ һаа, һайн бэлэй. Жэшээнь, «Жизнь Бурятии» мэтын экономическа шэглэлтэй журнал арадай ажахын Соведтэ хэрэгтэй бэзэ. Татарска, Башкирска АССР-нүүдһээ жэшээ абан, манай уранзохёолшодой Союзай сатирическэ журнал бурят-монгол хэлэн дээрэ гаргадаг болоо һаа, хүдөөгэй бурят зониие ехээр һонирхуулха һэн. Мүнөө дээрээ «Байгалаймнай толон» гол түлэб интеллигент зоной уншадаг журнал болошонхой ха юм.

КПСС-эй XX съезд болон ЦК-гэй Пленумүүд манай ороной бүхы партийно-советскэ хэблэлэй урда тон шухала зорилгонуудые табинхай. Тэрэнэй таһаршагүй хубинь бологшо манай республикын партийно-советскэ хэблэлэй арад зонтоёо холбоо барисаагаа улам бэхижүүлжэ, хүндэтэ үүргэеэ саашадаа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэнь лабтай.

Б. Дондоков, МГУ-гэй аспирант.

„Лекторэй үдэр" үнгэргэгдөө

Политическэ, научна эрдэм дэлгэрүүлхэ бүхэсоюзна бүлгэмэй манай республикадахи таһаг июниин 20-до лекторнүүдые паровозовагонно заводой цехүүдтэ олоор гаргажа, лекци уншуулаа.

Энэ үдэр цехүүдтэ хамта дээрээ 31 лекци уншагдаа. Лекцинүүдтэ бүхыдөө 2 мянга гаран хүн хабаадаһан байна. Лекци уншалгада институдуудай, партийна һургуулиин багшанар, соёлой институдай эрдэмтэд, партийна комитедүүдэй лекторнүүд, тэрэ тоодо наукануудай 6 кандидат хабаадалсаа. ПВЗ-гэй парткомой секретариин орлогшо нүхэр Бирюковой хэлэһэнэй ёһоор, бүхы цехүүдтэ лекцинүүд һонирхолтойгоор уншагдажа, хүдэлмэришэд олон асуудал һураа.

Химическэ наукануудай кандидат нүхэр М. Н. Богданов вагон-хабсаралгын цехын хүдэлмэришэдтэ лекци уншахадаа «Полимерно материалнууд арадай ажахыда ямар ашагтай, туһатайб» гэжэ ойлгосотойгоор хэлэжэ үгөө. РСФСР-эй габьяата багша А. П. Подашев заһабариин-механическа цехтэ лекци уншажа, дэлхэйн бүмбэрсэгые тойрон дабшагша хэмэл одонууд тухай хөөрөө. Бүлгэмэй гэшүүдые предприятинуудта олоор гаргажа, лекци уншуулхада аша туһатай байһаниинь лекторэй үдэрые үнгэргэлгын түрүүшын дүй дүршэлһөө элирэн харагдаа. Лекторэй үдэрые иигэжэ эмхитэйгээр үнгэргэхэдэ юугээрээ һайн бэ гэхэдэ, партийна организацинууд, тэрэшэлэн бүлгэмэй хүтэлбэрилэгшэд лекци уншуулха үдэртэ эртээнһээ һайнаар бэлдэхэ, лекторнүүдээ шэлэн олохо болоно.

«Лекторэй үдэрнүүдые» саашадаа үнгэргэхэ шухала.

Б. Баймин.

УЛААН ХЭРЭЭҺЭНЭЙ ЭДЭБХИТЭД

Улаан Хэрээһэн болон Хахад һарын бүлгэмэй эдэбхитэдэй хүдэлмэри олон янзыншье, һонирхолтойшье юм. Тэдэнэр ямар нэгэн зорилгоёо дүүргэхын тула элдэб арга дүршэлнүүдые хэрэглэдэг байна.

Медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдэй үнэтэй туһалагшад болохо бүлгэмэй эдэбхитэд арад зоной элүүр энхэ байдалые сахиха, тэдэнэй дунда санитарна һэргылэмжын, санитарно-оборонно хүдэлмэри ябуулха, хото город, хүдөө тосхонуудые болбосон гоё түхэлтэй болгохо хэрэгтэ габшагайгаар хабаадалсана.

Халдабарита үбшэнтэнэй Улаан Хэрээһэнэй эхин организаци үнинэй медицинскэ хүдэлмэрилэгшэ Мария Сергеевна Сырчинагай хүтэлбэрээр горьтойхон ажал хэнэ. Нүхэр Сырчинагай үүсхэлээр нүүдэл бригада эмхидхэгдээд, спиртын завод ошожо, хүнэй бэедэ архиин ямар хоро хүргэдэг байһан тухай зондо хэлэжэ үгэһэн байна. Мүн хүнэй бэедэ архи болон тамхинай ямар хоро хүргэдэг байһан тухай кинокартина харуулагдаа. Һүүлээрнь энэ асуудалаар лекци уншагдаа.

Улаан Хэрээһэнэй эдэбхитэд Горькиин нэрэмжэтэ тосхондо ариг сэбэр сахиха талаар ехэ хүдэлмэри хээ, тэрэшэлэн 800-гаад элдэб сэсэг халдабарита үбшэнтэнэй больницын газаа таряа.

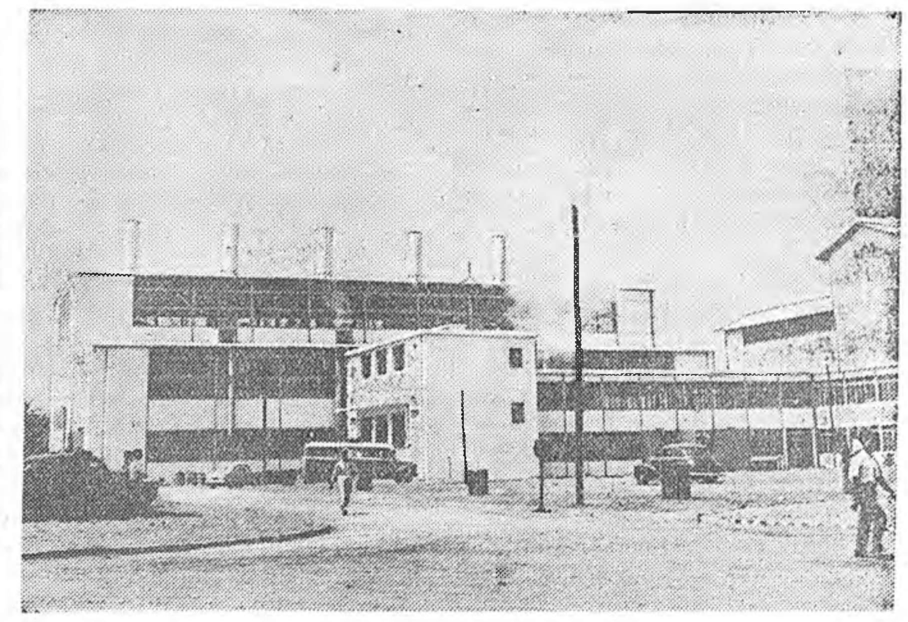
А. Крекшина, Улан-Удын Улаан Хэрээһэнэй горкомой түрүүлэгшэ.

Аhаа! Тудаабши-ии-и!..

И. Денисовэй фотоэтюд.

ХИЛЫН СААНАҺАА

Индонези. ГДР-эй туһаламжатайгаар Джокьякарта городто баригдаһан, орон доторхи томо предприятинуудай нэгэн болохо сахарай завод ашаглалгада оруулагдаба. Энэ завод һара соо 6 мянган тонно сахар үйлэдбэрилхэ юм.

Зураг дээрэ: тус завод харуулагдана. **ТАСС-эй фотохроника.**

Румыно-советскэ хани барисаанай демонстраци

БУХАРЕСТ, июниин 26. (ТАСС). Советскэ правительствын дурадхалтай зохилдуулагдан Румыниин газар нютагһаа советскэ сэрэгүүд гаргагдажа үргэлжэлһөөр. Энэ дурадхал Румынска Арадай Республикын правительствотай зүбшэгдэһэн, Варшавска договорто хабаадагша гүрэнүүдэй политическэ консультативна комитедээр һайшаагдаһан байна.

Эдэ үдэрнүүдтэ румыно-советскэ хани барисаанай демонстраци болоно. Тимишоарта советскэ сэрэгшэд городой ажалшадтай уулзаһан, «Электромотор» заводто ошоһон байна. Энэ заводто олон зоной хабаадалгатай митинг болоо. Румыниие сүлөөлхын түлөө ами наһаяа үгэһэн, советскэ арадай эрхим хүбүүд тухай дурасхаал румын арадай сэдьхэлдэ хэтэ мүнхэдөө бадаржа байха юм гэжэ энэ предприятиин директор Эрнст Фрид хэлэбэ. Туһаламжа үзүүлжэ байһанайнь түлөө советскэ арадта баясхалан хүргөөд, Э. Фрид заводой түхеэрэлгын нилээд ехэ хубинь Советскэ Союзһаа асарагдаһан, шадабари ехэтэй мэргэжэлтэднай СССР-тэ ошожо һураһан байна гэжэ тэмдэглэбэ.

Митинг дээрэ үгэ хэлэһэн подполковник Конев иигэжэ мэдүүлээ: бидэнэр таанарһаа хахасажа мордохомнай. Гэбэшье, совет, румын арадуудай хани барисаан хэзээдэ мүнхэ байха юм. Совет арад румын арадтай ходоодоо хамта ябахал.

Заводой хүдэлмэришэд, Советскэ Армиин сэрэгшэд адресуудаа абалсаһан, бэлэгүүдые үгэлсэһэн байна.

Түсэбһөө гадуур 30-аад завод баригдахань

ПЕКИН, июниин 26. (ТАСС). Хитадай Арадай Республикын городууд болон тосхонуудые электрификацилгын эрилтэтэй зохилдуулан, электро-түхеэрэлгэ үйлэдбэрилдэг 30 шахуу заводуудые энэ жэлдэ түсэбһөө гадуур бариха гэжэ КНР-эй машина бүтээлгын министерство шиидэбэ.

Шэнэ заводууд Юньнаньда, Сычуаньда, Аньхуэйдэ, Пекиндэ бусад провинци болон городуудта баригдаха юм. Эдэ предприятинууд хүдэлжэ эхилхэдээ ниитэ дээрээ 10 гаран миллион киловатт хүсэтэй электростанцинуудта зорюулһан генераторнууд болон турбинануудые жэл бүри гаргажа байха юм. Энэнь мүнөө жэлдэ орон дотор үйлэдбэрилэгдэжэ байгаа генераторнуудай бүхы хүсэнһөө 17 дахин ехэ болохо байна. Шэнэ заводууд, тэрэшэлэн электродвигательнууд, трансформаторнууд болон бусад зүйлнүүдые олоор үйлэдбэрилхэ юм.

Хитадта шэнэ хүнгэн автомобиль үйлэдбэрилэгдэдэг болобо

ПЕКИН, июниин 26. (ТАСС). Синьхуа агентствын дамжуулһанай ёһоор Тяньцзиньска авто-заһабарилгын заводой хүдэлмэришэд табан хүнэй һууритай, «Хэпин» («Эб найрамдал») гэжэ шэнэ автомобиль 25 үдэрэй турша соо үйлэдбэрилжэ, июниин 25-да гаргаба. Автомашина соо радиоприёмник, агаар сэбэрлэдэг түхеэрэлгэ тодхогдонхой. Тэрээнэй дүрбэн цилиндртэй двигатель 55 мориной хүсэтэй юм. Автомобиль дээдэ захань час соо 110 километр ябаха байна. 100 километр бүхэндэ 8 килограмм шахуу бензин шатаагдана.

Энэ автомашина хадаа Хитадта бүтээгдэһэн дүрбэдэхи хүнгэн автомобиль болоно. «Дунфын» («Зүүн һалхин») гэжэ түрүүшын автомашиные Чанчуниин автомобильна завод майн тэнгээр түрүүлэн үйлэдбэрилжэ гаргаһан байна. Хоёрдохи хүнгэн машиные Чунцинска машина бүтээлгын завод июниин 15-да, гурбадахи хүнгэн машиные Пекинскэ нэгэдэхи автодетальнуудай завод июниин 20-до гаргаа һэн.

Хитадта түрүүшын автомобильна завод 1956 оной намар хүдэлмэрилжэ эхилээд, жэл соо 30 мянган ашаанай машина бүтээн гаргаа һэн. Энэ завод «Цзефан» гэжэ ашаанай машина гаргаһан юм.

17 электростанци баригдажа байна

ВАРШАВА, июниин 26. (ТАСС). Позняньска воеводстводохи Конин гэжэ багахан городой хажууда томо теплоэлектростанци түргэнөөр баригдажа байна. Тэрээнэй түрүүшын турбоагрегат ашаглалгада оруулагдаад, промышленна ток үгэжэ байнхай. Мүнөө жэлдэ үшөө хоёр турбоагрегат ашаглалгада үгтэхэ юм.

Конинско теплоэлектростанци мүнөө үедэ Польшодо баригдажа байһан олон электростанцинуудай нэгэниинь болоно. Краковска воеводстводо «Скавина», «Тарнув», «Явожно» гэжэ томо электростанцинууд баригдажа байнхай.

Мүнөө Висла мүрэн дээрэ табан шэнэ электростанци баригдажа байна.

Мүн Силезидэ, ороной хойто, центральна болон зүүн районуудта тэрэшэлэн томо электростанцинууд бодхоогдоно. Мүнөө үедэ Польшодо бүхыдөө 17 томо электростанци баригдажа байнхай.

Индонезиин коммунистическэ партиин конференци

ДЖАКАРТА, июниин 26. (ТАСС). Индонезиин компартиин национальна конференци боложо, парламентда һунгаха һунгалтада бэлэдхэлэй асуудал зүбшэн хэлсэбэ. КПИ-гэй ЦК-гэй генеральна секретариин орлогшо Лукман конференци дээрэ элидхэл хээ. Уласхоорондын байдал тухай хэлэхэ зуураа, Лукман Индонезиин хэрэгтэ американска империалистнуудай оролсолгые буруушаагаад, СССР-эй, Хитадай правительствонуудай мэдүүлгэнүүд ехэ удхашанартай гэжэ хэлэбэ. США-гэй зүгһөө Ливанай хэрэгтэ оролсожо байһан ябадалые тэрэ буруушааһан, ливан арадта дэмжэлгэ үзүүлхыень индонезийскэ арадые уряалһан байна.

Индонезиин компартиин нэрэ хүндын ургажа байһаниие Лукман тэмдэглээ.

Редактор **Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.**

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора 46-32, зам. редактора—32-74, отв. секретаря—27-37, отделов: партийной жизни и экономики—47-59, пропаганды и местной информации—35-14, культуры и быта — 34-05, писем трудящихся и переводов—24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия—37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н 00771. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 3134.